

2015 m. gegužės 22 d., penktadienis

Nr. 20 (1126) Kaina 0,81 Eur / 2,80 Lt

D a i l ē | M u z i k a | T e a t r a s | Š o k i s | K i n a s

2

„Dryžuota opera“ Kauno muzikiniame teatre

4

Teatro debiutų festivalis „Tylas!“

5

„Naujasis Baltijos šokis“

A. Narusytės nuotr.

Moon Kyungwon, Jeon Joonho, „Erdvės lankstumo ir skraidymo būdai“. 2015 m.

6

Visos pasaulio praeitys Venecijos bienalėje

7

Eglės Vertelkaitės kūrybos paroda „Glossos“

8

Kanų kino festivalyje

M. Aleksos nuotr.

Laisve baigės mūs kova!

Ludwigo van Beethoveno operos „Fidelijus“ premjera
Operos ir baletu teatre

Živilė Ramoškaitė

Tai Ludwigo van Beethoveno operos „Fidelijus“ griausmingo finalo žodžiai, kuriuos, pritariant orkestrui, pakiliai gieda choras ir solistai. Pagaliau pasiekta meilės pergalė prieš neteisybę, smurtą, kančią, triumfuoją laisvę ir brolybę.

Beethoveno „Fidelijaus“ spektaklį Lietuvos nacionaliniame operos ir baletu teatre kūrė dirigentas Martynas Staškus, režisierius Oskaras Koršunovas, scenografas Gintaras Makarevičius, kostiumų dailininkė Sandra Straukaitė, šviesų dailininkas Steinas Phillipsas (Norvegija), vaizdo projekcijų dailininkas Mikas Žukauskas, choro meno vadovas Česlovas Radžiūnas. Tai bendras mūsų teatro ir Bergeno nacionalinės operos pastatymas. Berge ne jis rampos šviesą išvydo 2013 m. lapkričių. Mūsiškiai premjeriniai spektakliai, kurių įspūdžiais dalinuosi, įvyko gegužės 15 ir 16 dieną.

Nors „Fidelijus“ – vienintelė Ludwigo van Beethoveno opera, ji užima reikšmingą vietą ne tik jo kūryboje, bet ir visoje operos žanro istorijoje. Tai savočias tiltas tarp klasicinės ir romantinės operos, antra vertus, tai novatoriškas, į jokį kitą nepanašus sceninis veikalas, žavintis tobula kūrinio idėjos ir dramaturgijos vienybe. Operos muzika išreiškia ne kokias nors scenines situacijas, bet esmines veikalo idėjas, eksponuojamas per konkretius herojus. Leonora – heroizmo iškūnijimas, Florestanas – neteisybės auka, svajonti apie laisvę. Picaras – piktadarys, sukaupęs visas žmogiškiasios blogybes ir žemiausius instinktus. Taigi, atitinkama muzika charakterizuojama idėju nešėjus. Nesuvokiant šių specifinių kūrinio ypatybių, ji gali pasirodyti statiska ir nuobodi. O juk šios operos muzika – geniali, kaip ir tuo pačiu laikotarpiu sukurtą „Herojinę“ (Trečioji) simfoniją.

Suprantama, kad tokio origina-

laus simfoninio veikalo pasiodymas teatro scenoje negalėjo būti išskart adekvacių ivertintas. Prieikė nemažai laiko, kol jis buvo supras tas. Kad šis procesas ilgas, liudija dar ir šiandien reiškiamos nuomones apie „neoperišką“ Beethoveno „Fidelijų“. Kartu operomis gana lengvabūdiškai vadinamai keli arba keliolikos minučių trukmės eksperimentiniai žaidimėliai...

1805 m. lapkričio 20, 21 ir 22 d. Vienoje parodyti pirmieji operos „Fidelijus“, arba santuokinė meilė“ spektakliai kompozitorui šlovės neatnešė taip pat ir dėl politinė aplinkybių. Pirmiausia ją uždraudė austrijų cenzūra, kuriai reikėjo įtikinti, kad veikalo turinys neturi nieko bendra su Austrija, joje rodomi šešiolikto šimtmecio Ispanijos įvykiai. Be to, prieš autoriaus valią operos pavadinimas buvo pakeistas į „Fidelijų“ vietoj „Leonoros“. Pagaliau savaitė

NUKELTA | 3 PSL.

Išgelbėta muzika

Antano Jasenkos „Dryžuota opera“ Kauno valstybiname muzikiniame teatre

Brigita Jurkonytė

Paskutinė ši sezoną Kauno valstybinio muzikinio teatro premjera – Antano Jasenkos dvių dalių muzikinis spektaklis vaikams „Dryžuota opera“, kurią teko matyti balandžio 26-ąją. Idėjinu požiūriu opera galėtų būti gretinama su Astrid Lindgren knyga „Mažylis ir Karlsonas, kuris gyvena ant stogo“. Dažnas vaikas svajoja susirasti paslaugingai draugą, stebinantį tėvelius savo neregėtais sugebėjimais. „Dryžuotoje opeijoje“ (Agnés Dilytės libretą adaptavo Vaidotas Martinaitis) užsimazga šiltas, vaikiškas Zebro Indigo ir Princesės Melodijos bendravimas.

Kompozitorius sakė: „Sugrįžęs į vaikystės prisiminimus émainius operos vaikams, kurioje dalyvauja muzikinė atributika: natos, pauzės, be-molai, diezai... Be to, dar Zebras ir labai svarbi būtybė – Melodija. Melodija nuo senų senovės buvo tarsi žmogaus siela muzikoje, ji būtinai turi būti graži...“ Žmogaus siela Jasenkos opejoje atspindėjo ir kitų pasakos personažų kuriomose charakteristikose. Muzikinės karalystės būtybių sužinimimas tapo svarbiausia priemone, padėjusia pasiekti subtilų realybės ir fantastikos derinį. Vaikai scenoje regėjo paprastos mergaitės jausmus išgyvenančią gražiąj Princesę Melodiją (Ingrida Kažemėkaitė), kartu su ja patyrė liūdesį dėl tėvų Karalienės Harmonijos (Giedrė Juknevičiūtė) ir Karaliaus Ritmo (Andrius Apšega) konfliktu. Karalystės vartų raktininkai – Smuiko ir Boso raktai (Ieva Goleckytė ir Giedrius Prunskus) – tapo konė politikais, svarstydami, ar mergaitę gali valdyti muzikos šali. Tuo pat metu tarsi balerinos ant pirštų galiukų vaikštančios, keliaukščius „tortus“ primenančias pūstas sukleles vilkinčios pauzės visa da laiku sustabdydavo nesibaigiantį natūlų plepējimą ir auklėdavo princo Melodiją, o juodaišias nindzes

primenančios natos pamiršdavo darbuotis ir vis stebėdavo muzikos karalystės gyventojus bei aptarinėdavo karališkos šeimos narių nesutarimus.

Kivirčai karalystės rūmuo kilo pasirodžius padūkusiam Zebriui Indigo (Rytis Česaitis). Muzika galima pertekti šio zebriuko dryžuotumą – juoda–balta, liūdna–linksma, šalta–šilta, tamsu–šviesu. Tačiau penklinę primenantys Zebro Indigo dryžiai nesukélé pasitikėjimo išdidžiai Karalienei Harmonijai. Be to, nerimą karalystės gyventojams kėlė ītartinas atklydėlio tylėjimas. Jį suprasti galėjo tik vaikai. O suaugusieji nepajégė išgirsti nė menkiausio Indigo ištariamo garso, jie tartum užburti regejo tylintį zebrą. Mažoji Princesė Melodija tėvams privalo „išversti“ dryžuotojo draugo kalbą. Griežtasis, bet teisingas tévas Karalius Ritmas patikėjo duktros irodinėjimais, kad zebriuko širdelė vieniša, tačiau nejstengė perkalbėti muzikos šalies valdovės. Karalienė išvarius Indigo, liejasi emocijos. Karalienė Harmonija pavirsta tikra Disharmonija, o Karalius Ritmas negali į karalystę sugrąžinti pastovaus gyvenimo pulso. Neapykantos kupini namai pavirsta ledų. Prižadėję surasti vaistų ir jais išgydyti šias šeimos bėdas, paslaugingas ir pavojingas tipas, popmuzikos kūrėjas-kepėjas Komercijus (Artūras Kurmalievas) pavagia Princesę Melodiją. Deja, jis iškraipo ir nukopijuoja Princesės dainavimą. Iš tamšaus popmuzikos pozemio mažają mergaitę išgelbsti solfedžio mokytojo Tonaliaus (Ramūnas Urbietis) sūnus Triukšmutis (Egidijus Bavikinas) ir išsiilgtas draugas Zebras Indigo. „Dryžuotos peros“ atomazgoje karališkoji šeima jaučia begalinį dékingumą dukrelės gelbėtojams. Muzikos karalystėje vėl išsivešpatavus taikai, ikyksta kažka viisiškai netikėto. Zebras Indigo prabyla ir suaugusiems... tačiau ar tokia kalba egzistuoja žmo-

nių ir muzikos pasaulyje?

Ar šis spektaklis pasakoja apie Zebro Indigo ir Princesės Melodijos draugystę, ar supažindina mus su muzikos menu? Kompozitorius Jasenka ītaigiai sujungia šias dvi temas. Neretai jos tampa priklausomos viena nuo kitos. Prieš pasirodant zebriukui, Princesė Melodija dar nežinojo daugybės muzikos paslapčių. Zebriui Indigo tapus jos draugu, keičiasi ir pats Princesės Melodijos santykis su muzika. Jaudama dryžuotojo draugo palaikymą, ji ryžtasi rimtai mokyti muzikos ir pradeda lankytis mokytojo Tonalius vedamas solfedžio pamokas. Princesė net sutinka dainuoti kartu su mokytojo sūnumi Triukšmučiu – padūkusiu ir labai smalsiu ateities kompozitoriumi. Tačiau šis trumpai pasirodo scenoje ir dingsta nešinas kompaktine plokšteli rankoje... Galbūt šią plokštélę pametė piktais popmuzikos požemio valdovas?

Zebra Indigo išvarius iš karalystės, Princesė Melodija nuliūsta ir nustoja dainuoti. Pačiu jautriaušiu momentu „muzikos plagiujutojas“ Komercijus ja pasinaudoją ir liepia kartu dainuoti trijų akordų struktūros Lady Gagos repertuarą primenančias dainas su savo popmuzikos tarnais. Tačiau išgelbėjus Melodiją ir jai grįžus namo, sugrįžta ir tyra, svajinga mokytojo Tonaliaus išmokyta dainelė, kuri ši kartą jau atliekama su išdaigininku Triukšmučiu.

Nebūtų teisinga priskirti Jasenkos operos muziką vienam stiliiui. Harmoniškai neperkrauto, skaidraus orkestro akompanimento (dirigentas Virgilijus Visockis, groja Kauno valstybinio muzikinio teatro orkestras) palydimos lyriškos ir ekspresyvios melodijos galėtų sietis su neromantizmu. Jaučiamai ir kinu muzikos įtaka – nekomplikuoti ir įsimintini motyvai, kartojami kiek motoriškai, lengviau įsuka į kamputuotais judesiais šokančiu pauzių-auklių ir natū-darbininkų numerius.

M. ALEKSO NUOTR.

Įdomu, kad tarpams tarp išplėtotų dainų ir šokių numerių užpildyti autorius naudoja ir „dainuojamą deklamaciją“. Tai neturi nieko bendro su vokalinu rečitatyvu ar net *Sprechgesang*. Šiuose „dainuojamos deklamacijos“ epizoduose, regis, pats žodžių skiemenu intonavimais natūraliai padiduoja intervalų kryptis.

Aptariant „Dryžuotus operos“ režisūrą, scenografią ir inovatyvias techninės naujoves, vertėtų atkreipti dėmesį į Tonaliaus solfedžio pamokos sceną. Galima tik džiaugtis bendrais kompozitoriaus, režisieriaus Vaidoto Martinaičio, šviesų dailininko Eugenijaus Sabaliauskio ir vaizdo projekcijų autorius Rimo Sakalauskio meniniais sprendimais. Siekta atrasti kitokias muzikos ir vaizdo sasajas. Baleto šokėjai, atliekantys įvairių natų vaidmenis, stovėjo ant fortepijono klavišus primenančių sūpuoklių. Tokių „klavišų“ scenoje buvo išdėstyta visa oktava. Mokytojuj Tonalijui pasakius kokios nors natos pavadinimą, šokėjės atsistodavo ant tam tikrą garsą žymčios sūpuoklės ir persisverdavo ja iš vienos pusės į kitą. Kartu žaidžiamai ir šviesų efektais. Princesei Melodijai padainavus kokį nors garsą, būdavo apšviečiamas ir atitinkamas klavišas. Įdomiausia buvo stebeti, kaip oktavoje jungiami akordai.

Įvairių apšviestų klavišų kombinacijų kaita leido salėje sėdiintiems vaikams lengvai suvokti akordo terminą. Išradingai panaudota videoprojekcija. Lyg stiklinė, permata matos uždanga neslepė solistų, šokėjų ir visos scenografijos.

Scenografinės ir kostiumų spalvingumo stengiamasi bene visiškai atsiaskyti. „Vaikų spektaklyje tereikia išlaisvinti fantaziją ir nepaisyti taisysių, tai tarsi žaidimas, bet nebūtinai linksmas ir spalvotas. Spektakli „Dryžuota opera“ matau juodą ir balą, nes pagrindinė spalva – muzika. Kai istorija piše muzikos spalvomis, scenografija jai priaudaria, ją papildo. Svarbiausia – pušiausvyra ir darna“, – teigė dailininkė Giedrė Brazytė.

Antano Jasenkos „Dryžuotos operos“ vaikams gali laukti itin šviesi ateitis. Tai spektaklis, kuriamo paliečiamos mažiesiems aktualios temos – stebuklingo, visada pasiryžusio padėti ir išklausyti draugo poreikis, tėvų tarpusavio santykiai. Galiausiai tai vienintelė lietuviška opera, kurioje supriéinama profesionaliosios ir popmuzikos raiška. Jasenkos operą matę vaikai ilgai prisimins, kaip Zebras Indigo ir Triukšmutis išgelbėjo Princesę Melodiją iš trivilių muzikos valdovo Komercijaus šventovės.

Anonsai

Pokylis Verkių dvare

Gegužės 24 d. rengiamas pokylis – Verkių dvaro rūmuose bus netradiciškai papasakota „Eugenijaus Onegino“ istorija, į kurią pasinerti kviečia Baltijos kamerinis operos teatras. Apie artėjančią premjerą ir kolektyvo planus kalbamės su šio renginio idėjos autoriumi, dainininku Jonu Sakalauskui.

Kuo įdomus ir neįprastas šis „Eugenijus Oneginas“?

Šis yra neieškojome jokių modernybę, tiesiog XIX a. Aleksandro Puškino tekstu parašytoje opeijoje pabandėme išgrynti tai, kas svarbu šiai dienai. A. Puškino eiliuotas romanas pasakoja apie jaunuolių kaip to laiko dvaro gyvenimo, tuo-mečių aktualijų prototipą. Žmonės

ateis į pokylį, o mes čia papasakosime istoriją, kuri galbūt nutiko šiaime dvare. Svečių laukia kelių epochų architektūros raiška, XIX a. drabužiai.

Kodėl būtent „Eugenijus Oneginas“?

Kadangi finansavimą gavome kaip operos studija (opersos solistų tobulinimo programa), neatsitiktinai rinkomės labai populiarū kūrinį, kuris, beje, ir buvo parašytas operos studijai. Muzika primena romansus, labai melodinga, geraja prasme saloniska. Tai lyrinis pasakojimas, nors kompozitorius parše gana sudėtingą partitūrą dideliu orkestru.

Kaip į operos veiksmą bus įtraukia ma publika?

Žiūrovai gers vyną, vandenį, kavą – ką panorės, valgys skanėstus, o vaišių metu vyks veiksmas, solistai bendraus su publika. Nuo koncertinių atlikimų šis skirsis tuo, kad čia

pasabrežiama draminė, psychologinė linija. Su žiūrovais nežaisime, jų nelinksminime – publika reikalinga mūsų pasakojimui. Manau, kad matyi operos solistą, kuris dainuoja šalia, yra labai įdomu. Vilniuje „Eugenijus Oneginas“ buvo pastatytas daug kartų. Tačiau tokios interpretacijos kaip ši publika tikrai niekur nebėtė.

Vadinasi, sumanymo atspirties taškas – netradiciška kūriniu interpretacija?

Iš pradžių, kai apsilankėme dvare, galvojome apie kostiumus, nedidelį orkestrą, tačiau viskas baigėsi tuo, kad kuklus, jaunatiškas operos studijos projektas virto ypatingu ir dideliu renginiu. Pakvietėme daug gerų solistų, surinktas puikus instrumentinis kolektyvas, jam diriguos Egidijus Miknius, režisierė Rūta Butkutė auglaiko skiria veikėjų karakterių psychologijai. Tai labai įdomus procesas ir smalsu, koks bus rezultatas.

Neseniai spaudoje pasirodė žinių apie Baltijos kamerinio operos teatro rengtą akciją sostinės troliibusuose. Koks buvo pagrindinis jos tikslas? Kodėl pasirinkote tokią vietą?

Vykdomė projektą „Vilniaus operos studija“. Dalyvavome Kultūros ministerijos konkurse, kurio pagrindinis tikslas – autorinių ir gretutinių teisių propagavimas, informacijos skliauda, tačiau ten paminėta, kad galimas ir jaunų autorų bei atlikėjų tobulinimasis. Taigi sugalvojome keletą akcijų. Vieną jų, troliibusuose, yra skirta atkrepti visuomenės dėmesį į jaunus solistus, netiesiogiai ir į autorines teises. Beje, ten repetavome ir „Eugenijus Oneginą“, išbandydami naują formą – troliubuse dainuoti operą.

Ar ir toliau kolektyvas planuoja netradicinės interpretacijas?

Visuomet norėjau šiuolaikiško žvilgsnio į operą, jos aktualizavimo,

bet išlaikant šio žanro esmę, bel canto dainavimą ir pan. Noriši, kad publika, atlikėjai ir kūrėjai nebūtų atskiri pasauliai. Man ypač svarbus šis susijungimas, įdomios improvizacijos, ieškojimai. Dalis operos pastatymu visame pasaulyje to ir siekia. Dainininkai jau turi vaidinti kaip aktoriai, dalis jų moka ir šokti. Neseniai teko girdėti apie vieną kontratenorą, dainuojančią barokinėse operose, kuris yra puikus street ir break dance šokėjas. Su Baltijos kameriniu operos teatru bandome rasti kūrybos nišą ir alternatyvą. Kamerinė opera yra viena iš galimybų.

Bet norime, kad mūsų produkcija būtų itin kokybiška. Nesirenkame tik jaunimo, o siekiame, kad jauniems atlikėjams būtų sudarytos galimybės tobulėti. Jeigu žmogus gerai dainuoja, yra darbštus ir aktyvus, integruotis nesudėtinga.

PARENGĖ
RASA MURAUSKAITĖ

Laisve baigės mūs kova!

ATKELTA IŠ 1 PSL.

prieš premjerą i Vieną įžengė Napoleono kariuomenę. Iš miesto išsi-
gandę išlakstė visi Beethoveną viso-
keriopai palaikę draugai. Publikos
stigo, tad po trijų spektaklių opera
buvo nuimta. Antroji, sutrumpinta
kūrinio redakcija (iš buvusių trijų
veiksmų į du), pavadinta „Leonora,
arba santuokinė meilė“, buvo paro-
dyta 1806 m. kovo 29-ąją ir balan-
džio 10-ąją. Autorius buvo labai ne-
patenkintas atlikimu, laiške bičiuiliui
pavadino j muzikos iškraipymu.
Ypač blogai jis atsiliepė apie pūti-
kus: „Apie pučiamuosius instrumen-
tus nepasakysiu nicko, tačiau visi *pi-
nissimo* ir *crescendo*, visi *decrescendo*
ir visi *forte* bei *fortissimo* iš mano
partitūros turi būti išbraukti! Juk jū^s
vis tiek nepaisoma. Prarandi bet koki
norą kā nors kurti, jei turi klau-
sytis tokio savo kūrinio atlikimo!“

Šiai žodžiai išlietas kartelis ge-
rai pažįstamas daugeliui kompozi-
torių, taip pat ir mūsų amžininkų.
Niekto naujo po saule, dabar po
nauju kūrinių premjerų panašių
skundų išklausome labai dažnai...
Vis dėlto antroji operos redakcija
buvo sutikta kur kas palankiau ir
galbūt būtų gyvavusi ilgiau, jei ne
karštas ir impulsyvus Beethoveno
būdas. Mat po dviejų spektaklių ar-
tejant trečiąjam jis susikivirčijo su
teatro direktoriumi. Viskas prasidė-
jo nuo autorui išmokėtos per ma-
žos sumos. Šią sceną savo memua-
ruose aprašeš išvysko liudininkas,
Florestano partijos atlikėjas Josefus
Roeckelis mini, kad ginčas paliečė
ir teatrą lankančios publikos porei-
kius, kurį, pasak direktoriaus,
kompozitorius turės paisyti. „Aš ku-
riu ne miniai, o išsilavinusiems klu-
systojams“ – atkirto Beethovenas. I
tai direktorius atsakė, kad tokį iš-
silavinusių asmenų nėra daug, jie
nepajęgūs užpildyti teatro salęs.
Beethoveno klausytojus direktorius
palygino su tuo metu gerokai gau-
sesne Mozarto publiko, jo operas jau
lankė įvairių sluoksnų žmonės, ga-
rantuodami teatrui pajamas. Beetho-
vena šis palyginimas taip sureržino,
kad jis pašokę suriko: „Grąžinkite
man partitūrą!“, o ją gaves lėkste
iš kabineto. Buvo taip susijaudinė-
nas, kad nė nepastebėjo išvyskė stebėjusio ir vėliau aprašiusio solisto.

Vis dėlto operos likimas kompo-
zitoriu labai rūpėjo, tad po kelerių
metų darsyk ēmėsi ją tobulinti. Tre-
čioji redakcija, pavadinta „Fidelijus“,
pristatytą 1814 m. gegužės 23 d., su-
silaukė didelės sėkmės. Nuo to laiko
j ištvirtino Vienos operos repertua-
re. Paskutiniu metu „Fidelijus“ sta-
tomas visuose žymiausiouose ir mažiau
žinomuo teatruse. Kalbant apie
mūsų epochos Vieną, norisi pamir-
ti režisierius Otto Schenko 1970 m.
pastatymą, Valstybinėje operoje ro-
dytą daugybę metų, rodos, daugiau
kaip 200 kartų. Premjerą dirigavo
Leonardas Bernsteinas, o vėliau –
kiti žymūs dirigentai. Idomiausia,
kad atnaujintas tas pats pastatymas
gegužės pabaigoje vėl sugriūj Vieno-
nos operos sceną! Kas nors būtinai
pasakys: koks konseratyvumas...

Lietuvoje „Fidelijaus“ likimas iki
šiol klostesi nesėkmignai. Legendinio
tandemo, Jono Aleksos ir Vlados
Mikštaitės, Nacionaliniam operos ir
baletu teatre pastatytas spektaklis
lietuvių kalba (tekstą išvertė Ramu-
tė Skučaitė), dienos šviesą išvydęs
1989 m. liepos 1 d., buvo rodytas
trumpai. Florestaną dainavo Sergejus
Larinis, Leonorą – Sofija Jonai-
tytė (iki šiol ji geru žodžiu mini įkve-
piantį darbą su J. Aleksa) ir Jolanta
Čiurilaitė (vieną spektaklį), Marce-
liną – Sigutę Stonytę ir Lilija Deksnytę,
Picarą – Sigitas Dirsė. Spektaklis
buvo skirtas stalinizmo aukų
atminimui. Tuo laikotarpiu ši tema
buvo plačiai diskutuojama, vienas
po kito publikuoti lagerių kalinių
memuarai. Operos statytojai reagavo
i tai, jie nukėlė veiksmą į stali-
nistinį lagerį su visais jo atributais.
Tai buvo laiku priimtas ir aktualus
sprendimas, juolab kad operos idė-
ja, t.y. herojika kova už laisvę, tam
visai nepriestaravo. Tačiau po pen-
kių (kai kas minėti šešis) spektaklių
veikalas dingo iš repertuaro. Muzy-
kologas Jonas Bruveris mena, kad
liepos 11 d. tuometiniam komuni-
tu partijos oficioze „Tiesa“ pasiro-
dė kritiškas straipsnis, pasirašytas
ižymios teatro solistės, esą teatras
nejauntriai traktavo Beethoveno vei-
kalą ir j subanalino. Ten taip pat
teigta, kad autorė gauna daugybę
laiškų, kuriuose žmonės, tarp jų ir Si-
biro tremtiniai, reiškia pasipiktini-
mą šiuo pastatymu. Nepamirškime,
taip vyko dar iki Baltijos kelio, i j su-
eisme beveik po dviejų mėnesių...

1992 m. vasario 26 d. i „Fidelijus“
premjerą pakvietė Kauno mu-
zikinis teatras. Tąsyk spektaklį kūrė
vokiečių statytojai, pateikę daugmaž
tradicišką sceninį variantą, tačiau
spektaklis gyvavo taip pat labai trum-
pai. Kur kas ankščiau, 1968 m., „Fi-
delijus“ pastatė ir net tris spektaklius
parodė Čikagos lietuvių opera. Šis
pastatymas buvo gerai įvertintas,
J. Bruverio liudijimu, apie jį palankiai
atsiliepė ir amerikiečių spauda.

Naujasis „Fidelijus“ iš visų ma-
tytų išskiria pirmiausia tuo, kad
orkestras iš teatro duobės persikėlė
i sceną. Man atrodo, tai labai sė-
mingas sprendimas, tiesiogiai bylo-
jantis apie orkestro, kaip vieno pa-
grindinių šios operos veikėjų, svarbą.
Didelis malonumas per visą spek-
taklį sekti dirigento mostus, pajusti
jo energiją, tikslumą, ekspresiją,
matyti susikaupusius muzikantus,
atliekančius simfoninę muziką. Gir-
disi ne tik „Herojinės“, bet ir būsi-
mos IX simfonijos, atsisirasičios po
keliolikos metų, atskambiu. Kitas šio
pastatymo privalumas – sėkmignai su-
valdyta scenos erdvė, užpildyta kelių
aukštų ritmiška konstrukcija. Jos
centrinė smulknesių vertikalių su-
skaidytą dalis tampa kalėjimo ka-
meromis. Ši konstrukcija ne tik įre-
mina veiksmo vietą, bet padeda
telktis garsui, kreipia j į žiūrovų sa-
lę. Gražusiai kalinių choras „O wel-
che Lust“ skrido į salę kaip tikras
šviesos spindulys. Operos išvyskų at-
mosfera paryškinama gana atsargiai

Rachel Nicholls (Leonora) ir Andrew Sritheran (Florestanas)

M. ALEKSOS NUOTR.

naudojamomis videoprojekcijomis.
Rodoma besikeičianti padangė nuo
žydros iki kraujo spalvos, o pabai-
goje – Baltijos kelio vaizdai. Sceno-
vaizdis nesikeičia per visą operą, tad
antrojo veiksmo tamsų rūsių (kai ku-
riuose pastatymuose ne tik instru-
mentinė introdukcija, bet ir Flores-
tano rečitatyvas atliekami tamsoje)
turime tiesiog išsivaizduoti. Kita ver-
tus, režisierius atmetė konkretios
veiksmo vietas idėją, tad visi spek-
taklio kūrėjai veiksmo neįvietino ir
neįlaikino, jis gali vykti bet kur ir bet
kada. Kaip kalejimas gali būti suvok-
tas ir pasaulis. Todėl kostiumai ne-
konkretiliuoja jokios epochos, tik
bendrą idėją apie finale išreiškštą viso
pasaulio žmonių brolybę. Sumany-
mas nuoseklus, bet jo ižgyvendinimas,
mano galva, neskoningas, spalvų ir
aprangos margumynas priminė sku-
duryną. Jei kostiumų dailininkė to sie-
kė, tuomet jai pavyko. Iš to paties
komplekto, regis, ir reformis rau-
donas Leonoros sijonas. Beje, ko-
dėl jis raudonas? Juk išvaduoto Flo-
restano grandinės – taip pat ryškiai
raudonus, manau, simboliškai...

Bet opera – ne dramos teatras,
taidereinai prie svarbiausio kompono-
to. Jei kas nors bandytu išskyk-
ti kritikuoti Martyno Stašaus darbą,
smarkiai ginčyčiaus. Visa veikalos
partitūra buvo atlikta labai gerai.
Žavėjo natūralus ir logiškas mu-
zikos vyksmas, tvirtas dramaturgijos
karkasas, visumos ir detalių pusiau-
svyra. Muzika skambėjo iš tiesų bet-
hoveniškai: stilingai, veržliai, dina-
miskai, geru ritmu, logiška frazuote.
Turiu vilties, kad publika įsiklausė į
muziką ir pajuto tikrą jos grožį. Abu
premjerinius vakarus orkestras gro-
jo stabiliu ir užtikrintai, žavėjo ti-
klumas, gražus garsas. Ypač gerai ši-
syk suskambėjo styginių, naudojė
teisingsus štrichus ir artikuliaciją.
Orkestro valtornos Leonoros arijoje
gal siok tiek ir „paklurkino“, bet
nurašau tai nelaimingam atsitikti-
numui. Beethoveno partitūroje gau-
su staigaus dinamikos kismo (spe-
cialiai citavau patį Beethovenu),

daug *sforzando* ir kitokių muzikos
raiską reguliuojančių nuorodų, kurias
būtina tiksliai vykdyti. Virtuožiškai or-
kestras atliko operos uvertūrą, labai
vaizdingai – niūrių ir dramatišką ant-
rojo veiksmo introdukciją. Pralinks-
mino bethoveniškai komiškas, ironiškas
maršas, kurio metu ižgyiuoja
tokie pat komiški – labai tinkamai
aprenkti – kareiviai. M. Staškus tvirt-
ai laikė rankose gausius ansamblius,
publiką žavėjusius chorus, džiaugs-
mingą finalą, prasidedantį smagiai
„šokinėjančia“ mocartiską muziką.

Operos dainininkams Beethove-
no muzika kelia ne tik vokalinio
meistriškumo, bet ir fizinių išver-
mės užduotis. Kaip dainuoti, kad ne-
nuslyustum į jausmingas itališkų ope-
rų valdas? Sudėtingą Leonoros
partiją abu vakarus dainavo Rachel
Nicholls (Jungtinė Karalystė), vokali-
niemis priemonėmis ir vaidyba sie-
kusi beveik išimtinai herojiko skam-
bėjimo. Tokiai ir jai skirta partija,
kupina instrumentams būdingos faktūros – ilgų natų, pereinančių į gamas,
arpeggio, ritmo kaitos. Solinės parti-
jos sunkumas solistės įviekė lengvai,
derėjo gausiuose ansambliuose. Vis
dėlto jos aukštasis registras skambė-
jo aštrokai. Antrasis svečias – Flores-
tano dainavęs Andrew Sritheranas
(Australija). Jo gražaus tembro te-
noras užpildė salę ir *piano* vietose.
Solistas išraiškingai padainavo Flo-
restano pagrindinį solinį numerį,
antrojo veiksmo rečitatyvą ir ariją.
Judrius bethoveniškas figūracijas jis
atliko virtuožiškai, tačiau viršutiniai
me registre balsas išgaudavo nema-
lonaus atviro aštrumo.

Picarui skirta muzika vaizduoja
smurtą, niekšybę, agresiją. Ši parti-
ja dainavo skirtingo amplua solistai –
Eugenijus Chrebtovas ir Dainius Stumbras.
Pirmasis pagirtinai
tiksliai artikuliavo muzikinį teksta,
bet balso jėgos pristigo. Stumbrui –
atvirkšciai, netrūko efektingų *sfor-
zando* ir agresyvių šūksnių, tačiau
stingo muzikinio lankstumo ir įvai-
resnio tembro. Marcelina – nuošir-
di mergaitė, įsimylėjusi Fidelijų,

Nesustoti vs. nepradėti

Tarptautiniam teatro debiutų festivaliui „Tylas!“ pasibaigus

Milda Brukštutė

Gaila, bet į teatro debiutus septintajame „Tylas!“ festivalyje taip ir nepavyko išžiūrėti. Jiems patiemis labai norėjosi sušukti: „Tylas!“ Tiekaugiai daug norėta išreksti, perrėkti ir įrodysti. Tiekaugiai daug pademonstruoja ir apkaviliinti. Parodyti spektakliai, sakyčiai, buvo dviejų rūsių: vieni – įkvępsti baimės sustoti, o kiti – baimės pradeti; įdomu, kad pirmieji, kurių buvo dauguma, išties neturėjo pabaigos – žiūrovams tekdomo išeiti tebesitęsiant ar besikartojant, suprask, begaliniam veiksmui.

Baime sustoti vadinu baimę neveikti, t.y. baimę pamąstyti prieš ką nors darant, nusistatyti kryptį. Čia galima (privaloma?) viskas, kas greitai suvokiamas, efektyvu, atpažįstama ir buitiskai paveiku, t.y. jūsliška. Tokiuose spektakliuose šiaip sau prieš akis prašmėžuoja nuogas aktoriaus kūnas, būna kokios nors rūšies maisto, kurio galbūt gauna ir žiūrovai, spjaudomasi (gerai dar, kad kol kas tik tarpusavy, scenoje) ir išsiekiamas kuo daugiau keiksmaždžiu. Publikai čia siūlomas panaušus vaidmuo kaip ir aktoriams – prisidėti prie bendro atbukimo. Jie, kaip prastame renginyje, primyginti skatinami atsakinėti į kvailus klausimus, mojuoti, dainuoti ar valgyti – kuriuo nors būdu solidarizuotis ir parodyti pritarimą scenoje vykstančiai kvailybės fiestai.

Ryškiausias šios „naujosios“ kalbos pavyzdys – festivalyje apvainikavęs Vido Bareikio, šiai metai be-siūošančio Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje rinkti savajį studentų kursą, spektaklis „Euro vizija“, atvykęs tiesiai iš Latvijos nacio-

nalino teatro. Tiesa sakant, nesutikra dėl šio spektaklio pabaigos: jis man nuo pat pradžių pasirodė išliejė į negebančiųjų sustoti ratą, tad pertrauka prieš vadina magi „balsavimą“ pasirodė kaip puikus metas pabegti. Paversti teatro sceną „Eurovision“, apkraunant ją dar baisesnėmis klišemis ir bukesniais juokeliais nei iprastai, manau, buvo viena iš ką tik išsipildžiusių didžiausių

rēkaujantis, apsidrabstęs seilėmis ir purvais jaunimas, kurio išskėstomis rankomis laukia laimingas Panėvėžio Juozo Miltinio dramos teatras. O kad pjesė tinka aktoriniams gamburgams atskleisti, prieš kelerius metus puikiai įrodė Agnius Jankevičius, pastatęs ją kartu su tuomet dar tik pradedančia ir apie savo greitą iširimą veikiausiai neįtarantinia „Trupe liūdi“.

„Dievas yra DJ“

L. VANSEVIČIENĖS NUOTR.

V. Bareikio svajonių. Gaila tik, kad ši kartą nepavyko susiorganizuoti transliacijos per „delfi“ ir gauti kiek didesnės nei Mažasis teatras erdvės, pavyzdžiu, Teatro arenos.

Graudžiau buvo stebėti Veltos ir Vytauto Anužių režiuotą spektaklį „Ponas Kolpertas“ Lietuvos rusų dramos teatre pagal to paties pavadinimo Davido Gieselmano pjesę. Nes pasirodė, kad ką tik akademiją baigusių, pasirinkimo dar neturinčių aktorių kurso vadovai apie teatrinę kalbą apskritai neturi jokio supratimo. Scenoje – tik režisūros stokojanti beskonybė ir nerūdariai-

Kaip ir praėjusiais metais, iš Klai-pėdos buvo pakviestas „Apeirono teatras“, jis Mažajame teatre prista-tė naujausią savo spektaklį „Anti-shou. Likučiai po Dievo“ (režisierės – Greta Kazlauskaitė ir Eglė Kazickaitė). Šių merginų teatrinė kalba skiriasi nuo kitų tuo, kad yra kiek nutolusi nuo populiariosios kultūros. Čia galima atrasti šiek tiek egzistencinės filosofijos, absurdo teatro, etnografijos elementų. Tačiau sustoti ir joms nickaip nepavyksta, tad tenka stebėti tarpusavy nesisejančių, pasamonitorių nesamonitorių katinų. Pavienius vaizdelius labiau-

siai sujungia panaši atmosfera, taip pat iš populiariosios kultūros atkly-deis, tik gerokai dažniau kine nei teatre (ir panašu, kad ne veltui) matomas siaubo žanras. Šiaip ar taip, tokie bandymai atrodo gerokai drąsesni, tik tiek, kad toji drasa, demonstruojama lygioje vete voje ir tampanti pagrindine išraiškos prievome, ne kažin ką terciška ir nelabai kur pačias kūrėjas gali nuvesti.

Regis, tarp dviejų minėtųjų baimių (sustoti ir pradeti) pasiklydo Šiuolaikiniame meno centre parodytas trečio kurso režisūros studen-tės Kamilės Gudmonaitės spektaklis „Dievas yra DJ“ pagal Charles'o R. Richtero ir Viktoro Pelevino kūrybą. Nors čia dėl neaiškių pričiaščių ir prabėgo vienas nuogalius, netrūko maisto bei kamerų, žiūrovams teko kukliai išsilieti į bukinančius veiksmus ir nebuvu pabaigos, režisierių jos kolegų atkaklumo neriant į kvailybės gelmes pritrūko. Scenos buvo sudėliotos ganetinai tvarkin-gai, o už jų slypėjo aiški prasmė ir gerokai pavėluotas moralas. Esame interneto ir ekstazio karta – skelbė ji. Nors, pripažinkime, troškimas paversti savo gyvenimą šou, projektu bent jau teatro bendruomenėje vis dar nera išėjės iš mados ir turi šansą suskambėti aktualiai. Net per neseniai Jaunimo teatre pasirodžiu-sio V. Bareikio spektaklio „Geras žmogus iš Sezuan“ spaudos konferenciją teko stebėti režisieriaus laimingo šeiminio gyvenimo spek-taklį, kuris, kaip ir priklauso, dažnai būna demonstruojamas (kad ir skambiai meilės prisipažinimais) televizijoje bei populiarojoje spaudoje.

O baime pradeti, kuriai atstovau-

ja ir K. Gudmonaitės darbas (pri-menantis Oskaro Koršunovo, Jono Vaitkaus, Gintaro Varno kūrybą), vadiniu tuos spektaklius, kuriuose tiesiog grėsmingai ryškiai kartoja-ma savų mokytojų kalba. LMTA Teatro ceche Gildas Aleksa prista-tė iš Latvijos kultūros akademijos atvykusį savajį spektaklį „Auks žirgas“. Ši gančtinai smagū, tvar-kingā bei leidžianti atskleisti jau-niesiems, dar tik antrame kurse be-simokantiems aktoriams darbą laisvai galima sumaišyti su Aido Gi-niočio ar kitų „Keistuolių“ pastaty-mais. O Mažajame teatre parodytas Rimo Tumino mokinio iš Rusijos Anatolijaus Šuljevo spektaklis „Karalius miršta“ tiesiog išgąsdino tu-miniskos kalbos kartotėmis. Nors iš pabaigoje jau gerokai per drąsiai pradėjusio kristi sniego ir galima būtų itarti, kad tai bandymas ne perteikti Eugene'o Ionesco pjesę, o kalbėti apie savo mokytoją ar jo kūrybą, net ir tokiam sumanymui reikėtų bent šiek tiek savitumo. Šie darbai, užgožti svetimos kalbos, by-loja apie šiok tokį amato išmanymą, tačiau atrodo negyvi, pasenę ir itin baikštūs.

Atrodo, kad LMTA turėtų rūpin-tis (bet toli gražu nesirūpina) ne tik aktoriniams ar režisūriams studen-tų sugebėjimais, bet pirmiausia sa-vęs pažinimu. Vis dėlto galbūt da-liai šių debiutantų pasikeks, jie atras laiko ar jėgų sustoti ir pradeti, pamąstyti apie savo pačių pomėgius ir pasaulio samprataj, na, o dauguma jų turbūt taip ir nebedrės leisti sau atsilikti nuo nežiniai kur kartu su ja-is skubančio teatrinės bendruomenės traukinio.

Muzikavimo laisvė

Pianisto Leonido Dorfmano rečitalis Taikomosios dailės muziejuje

Paulina Nalivaikaitė

dékodamas ši pasaulį jau paliku-siems tévams.

Pirmoje koncerto dalyje skambėjo Mikalojaus Konstantino Čiurlionio trys preliudai, klasicinių raiškos formų kūrėjų Domenico Scarlatti bei Josepho Haydno sonatos ir klasicizmo tradicijas puoselėjusio Johaneso Brahmso fantazijos. Antroje dalyje girdėjome kanoninių romantikų Roberto Schumanno, Fryderyko Chopino, Ferenco Liszto opusus, kiek modernesnė Leoš Janáčekos Sonatą ir XX a. tango korifėjo Astoro Piazzollos tris tango (ketvirtasis paskambintas bisui). Jau nuo pirmųjų, Čiurlionio, kūrinių buvo justi savita, kiek patetiška grojimo maniera: preliuduose Dorfmanas išryškino dramatizmo pradus, juos pertekė akcentuodamas sordią faktūrą ir pasinaudodamas forte dinamikos skale. Vėliau beliko išsitinkinti, kad ypač sodrus, masyvus garsas – būdin-

gas Dorfmano muzikavimo bruožas. Tai tiko tokiuose kūriniuose kaip minėtieji preliudai, Janáčeko Sonata ar Liszto „Petrarkos sonetas“ Nr. 104 E-dur, kur gausu akordinės, tirštos tekštūros. Tačiau suabejojau, ar to tikrai reikėjo, pavyzdžiu, Scarlatti bei Haydno sonatose: turint omenyje, kad šie kūrinių buvo parašyti klavesinui, vargu ar vertėjo skambinti tokiu masyviu garsu, be to, dar pridėti to meto muzikai nebūdingų agogikos priemonių. Žinoma, galima sakyti, jog tai interpretacijos laisvė arba stilistinis atlikimo vieningumas, tačiau bene visi koncerte atlikti kūrinių skambėjo pa-našiai. Malonai kitoniušku požiūriu pasižymėjo Schumanno Penkios variacijos iš „Simfoninių etiudų“, čia buvo galima justi subtilesnį, elegantiską garsą, pianistas reikiams vystose iš-skleidę faktūros ir registrų diktuoja-mą trapų skambesį.

Iš visos sodrios tēkmės Dorfmanas ypač išskiria melodiją – visuomet aiškiai girdėjome išryškinamas svarbiausias linijas. Buvo justi, kad pianistas itin išklauso į muzikinį audi-jinį. Tiesa, galbūt to kiek trūko Chopino Noktiurne Nr. 20 cis-moll, kurio lyrika skaidriaus skleidžiasi skambinant kur kas lėčiau ir atidžiai išgirstant kickvieną melodijos vin-gi. Šiuo atveju galima teigti, jog atlikėjas puikiai žinomiems kūriniams tiesiog įliejo savitumu. Kiek tai tiksl-linga – skonio reikalas, juolab jog Chopino muzikos interpretaciją, ko gero, yra tiek, kiek ir atlikėjų.

Keturi Piazzollos tango labiausiai atskleidė Dorfmano muzikavimo laisvę, kuri reiškėsi bene visų kūrinių interpretacijose – ypač gausiai naudotas rubato; žavėjo staigūs di-naminiai kontrastai, raiški artikuliacija, ypač Scarlatti sonatose, kurias skambindamas pianistas preciziškai

išgrojo kiekvieną garsą, sudėjo aiškius intonacinius akcentus. O atlikdamas tango Dorfmanas laisvės metmenį kilstelėjo iki improvizacijos – šiuos kūrinius pianistas papildė virtuoziškais pasažais, savais intarpais ir išplėtojimais, o intensyvus rubato atliepė Piazzollos tango būdingą tempo spontaniškumą.

Dorfmano rečitalis buvo proga paklausyti itin temperamentingai, romantinė maniera atliekamos muzikos. Sodrus, tirštas garsas ši pianista išskiria iš kitų atlikėjų. Kiek muzikantas gali pasiekti interpretacijos laisvės ir kur toji riba, kai peržengi „teisingo“ atlikimo laipsnį? Kas yra „teisingas“ atlikimas? Tai po koncerto kilę pamąstymai, i ku-riuos klausytojas turėtų atsakyti sau pats. Tokie koncertai paakina formuoja savo, kaip meno suvokėjo, vertybų skalę.

Šokio loterija

Festivaliu „Naujasis Baltijos šokis“ pasibaigus

Kristina Steiblytė

Devynioliktais tarptautinis šiuolaikinio šokio festivalis „Naujasis Baltijos šokis“, gegužės 6–12 d. vykės Vilniuje, galėjo nustebinti ne vieną nuolatinį ar atsitiktinį festivalio žiūrovą. Taip nutinka su dauguma festivalių, bet ši kartą „Naujasis Baltijos šokis“ tapo loterija. Ir ne tik perkeltine prasme.

Žiūrovai, negalintys ar nenorintys matyti visų festivalio spektaklių, turėjo rinktis vieną iš penkiolikos šokio įvykių: pavienių spektaklių, spektaklių duetų ar ne visai šokėjų pasivaikščiojimo virtualybėje. Norintys taip pat galėjo švestis filmuotose ir gyvose paskaitose, apsilankyt Lietuvos šokio „Pitch Session“, kas dieną diskutuoti po spektaklių su Vlada Kalpokaitė ir Ada Paukštite. Rašančiam žmogui retai tenka dalyvauti tinkamo spektaklio rinkimosi loterijoje: reikia pamatyti kuo daugiau. O perkančiam bilietais lieka pasitiketi kūrėjų bei rengėjų pateikiama informacija, taip pat ir sėkmė, kad bilietas i pasirinktą spektaklį būtų laimingas.

Šiemet festivalis skelbė ne tik flamandų šokio gūsi, bet ir kreipė į savę dėmesį šūkiu „energija, kuri keičia“. Nors jis galėtų būti naudojamas ir kaip vienas iš galimų šokio apibūdinimų, vis dėlto šiemet ta energija visų pirma keitė ne judančius šokėjų kūnus, o patį festivalį: devynioliktais „Naujasis Baltijos šokis“ išskyrė spektaklių, kur šokis yra tik viena iš išraiškos priemonių (ir nebūtinai dominuojanti), gausa.

Kadangi man artimesnis teatras nei šokis, visuose šokio festivaliuose patraukliausiai atrodo konceptualūs darbai, kur šokio, choreografijos nebūtinai yra daug ir ji nebūtinai labai išraiškinga. Todėl vis dar atsimenu šešioliktajam „Naujojo Baltijos šokio“ festivalyje rodytą vokiečių trupės „Public in private“ spektaklį „Allege“, bet jau gerokai primiršau ne festivalio kontekste 2013 m. matyt Sashos Waltz spektaklį „Kūnai“. Tokiam žiūrovui šiometis festivalis turėjo paruošę ne vieną malonią staigmeną.

Laukusiems šokio, kaip žmogaus kūno ribas praplečiantį judesio, išmanios choreografijos, festivalis taip pat turėjo ką pasiūlyti. Iš tikrųjų daugiau kaip pusė programos buvo suformuota iš tokų spektaklių, kur vien ar beveik vien šokama. Kur net ir ne šokio profesionalas gali užsihipnotizuoti žiūrėdamas į judančius, besikeičiančius ir vietą erdvėje keičiančius kūnus.

Šiai kategorijai priklauso visi festivalyje rodyti lietuvių darbai, išskyrus Ievos Kuniskis „Jis gyveno šalimais“, kur judesiu kalbėta apie Dariaus A. Stankevičiaus santykį su šokiu dabar. Juose daugiau ar mažiau sumanią šoko Lietuvoje ir užsienyje gyvenantys lietuvių (kartais su kolegu iš užsienio pagalba), choreografiją susikūrė patys arba, kaip,

pavyzdžiu, „Auros“ rodytame spektaklyje „Monstras“, padedami užsienio kūrėjų (choreografas Samuelis Mathieu). Dalyvavusiem lietuviško šokio loterijoje ne visai pasisekė: spektakliai ši kartą vargu ar galėjo sužavėti technika ar sumanumu. Padodytu buvo du skirtini merginų duetai. Abiejose viena kitai padėdamos, trukdydamas ar dirbdamas kartu jos pasakojo apie savęs paieškas. Raimonda Gudavičiūtė su kolege Sanna Lundström spektaklyje „Per save“ kalbėjo apie ganetinai abstrakčias vidinės pusiausvyros paieškas, o Sigita Juraškaitė su Agnėte Lisičkinė „Popular Problems“ ieškojo moteriškosios tapatybės. Taip pat festivalyje buvo parodytos dar ne iki galo nušliuotos, ne iki galio apgalvotos „Auros“ ir „Low Air“ „Šventojo pavasario“ premjeros.

Kita vertus, kad ir ne itin stiprius, lietuvių darbus visada įdomu pamatyti: smalsu, kur ir kaip juda mūsų maža šokio bendruomenė.

Besidomintiems ne tiek lietuvių, tiek šokiu apskritai, norintiems grynojo šokio ar šokio teatro, festivalis pasiūlė Jano Marteno „Prakaituok, vaikeli, prakaituok“, „Buchok ART family“, „YesNoMaybe“, ID šokio projekto „Keturiomis rankomis“, Slawomiro Krawczyński „Nižinskis. Sapnų apeigos“, per užda-

valdo savo kūnus ir primenantys atomo branduoli: veikiantys kaip neišskiriama protonai ir neutronai. „5“ buvo kiek kitoks: lėtesnis, nebevertikalus, o horizontalus, techninės galimybės ne tiek demonstruojamos, kiek naudojamos hipnotizuojančiam efektui kurti. Šokėjai, sulipę į vieną beformę visumą, ritasi ant linoleumo, kuriam nors vis iškylant virš kitų. Niekas, regis, nesikeičia. Gal tik besirangančios žmonių masės ant grindų brėžiami ratai mažėja, o pradėjus sulti naują ratą keičiasi muzika. Šokėjams taip besuskant savo keistoste spiralėje galima visiškai užsimiršt, pasiduoti beveik budistiškai jūdesio meditacijai. Priešingai nei „4“, kuris rodėsi labiau kaip totalitarinis, sausakimšos Kinių kasdienybės apmąstymas.

Ne vienam festivalio svečiui ir dažnui laimingas pasirodė ir bilietas į Olgos Žiltuchinos „ORE“. Šokėjai čia ne tiek šoko, kiek šokinėjo, krito, kėlėsi, vartesi, ieškojo kelio užrištomis akimis ir buvo labai arti žiūrovų. Vienas įdomiausiai šio spektaklio sprendimų yra erdvės įrengimas. Atlikėjai veikė ant skirtingo aukščio stalų, sudėliotų daugiau ratus, ir kelias per vidurį. Beveik visą laiką judėta ant tų stalų, neliečiant žemės. Žiūrovai visa tai stebėjo ne iš šono, pasislėpę salės tamsoje: mū-

„Jis gyveno šalimais“

kio teatro ir teatro, kur šokis kuriant pasakojimą naudojamas kaip viena iš išraiškos priemonių. Štai tokį spektaklių festivalyje tikrai buvo ne vienas, tokiu jis ir prasidėjo. Atidarymo spektaklis „As if nothing has been spinning for something to remember“ (idėja ir režisūra Heine Avdal, Yukiko Shinozaki) jungė šokį, garsą, šviesą, piešinį, objektus ir galiausiai tapo objektu (t.y. milžiniškų juodų ir baltų balionų) jūdesio, o ne šokio spektakliu. Greta jo galima paminti ir „Interviu su Madona“ (choreografė, atlikėja Kristine Vismane), kur svarbūs veikėjai, šalia šokio, buvo tekstas ir

tas į ši spektaklį turėjo būti laiminges. Spektaklio metu Džemaina gana dažnai keitė kostiumus, o su jais – ir tapatybes. Personažas, regis, tapatybes rodė ne tik mums, žiūrovams, kuriuos matė ir kalbino, bet ir sau. Spektaklis pasakojo istoriją apie mėginimą iškinti ir iškėti savo (tapatybės) realumu, jungę šokio, kabaretą, komedijos elementus. Šokis čia ryškiai prasiveržė keliose scenose, nors ir nebuvu pagrindinis spektaklio išraiškos būdas. Bet viename festivalyje rodytame darbe, šokio, galima sakyti, visai nebuvo.

Erico Joriso trupė „CREW_eric joris“ festivalyje pristatė tris kompiuteriu valdomos asmeninės aplinkos (Computer Automatic Personal Environment, arba C.a.p.e.) kūriniai. Visuos trijuose buvo siūloma pasivaikščioti: „C.a.p.e. Brussels“ – savo iškartoje ekskursijoje po Briuseili, „C.a.p.e. Anima“ – filharmonijoje, kur buvo galima ne tik praesti pro repetuojančius muzikantus, bet ir atsidurti scenoje per koncertą, „C.a.p.e. Horror“ – po keistą vidinių pasaulių, kuriame susidvejina ar net susitregina asmenybė. Šokio čia nebuvu, tačiau buvo judėjimo erdvėje ir keitimosi energija su lydinčiu žmogumi. Ypač pasirinkusiems apsilankyt „C.a.p.e. Horror“, kur kuriama vaistų leidimo iliuzija, o galiausiai pagrindinis veikėjas (su kuriuo žiūrovas turėtų tapatintis) ima smaugti iki tol tik nuotraukose rodyt moterį: visa tai darė, jautė dalyvis, padedamas lydinčio žmogaus.

Pabaigai dar apie loteriją. Pasiekėti tiems, kurie turėjo ne vieną bilietą ir pamatė ne vieną spektaklį: šiųmetėje festivalyje spektaklių buvo beveik bet kokiam skoniu. Tačiau, žinoma, ne visiems pasiseka nueiti ten, kur jiems reikia. Ne visi bilietai laimingi. Net ir prie spektaklį „Investicija“ dalinti „Vikingų loto“ bilietai, su kuriais buvo galima laimėti milijoną eurų, ne visiems atnešė sėkmę. Idomu, kad nelaimėjus, t.y. praradus tai, ko net neturėjai, darosi apmaudė. Nenuostabu, kad dar apmaudžiau nieko nelaimėjusiems šokio loterijoje.

„Šventasis pavasaris“ („Low Air“)

rymą rodytą „Igor and Moreno“ „Idiosinkrežę“. Visi šie spektakliai galėjo iškinti skirtingo skonio šokio mėgėjams. Bet labiausiai pasisekė judesio, šokio gerbėjams, kuriu biliuose buvo skaičiai „4“ „5“.

Šie laimingieji pamatė TAO šokio teatrą iš Kinijos. Dvi choreografo Tao Ye miniatiūras, trukusias po pusvalandį, pavadintas „4“ ir „5“. Skaičiai, regis, yra tobula abstrakcija įvardinti tam, kas vyko scenoje. Pirmojoje miniatiūroje „4“ buvo keturi sinchroniškai judantys šokėjai su vienodaist kostiumais ir kaukėmis, rodantys, kaip išpūdingai

sū vietas buvo aplink stalus. Tad nuolatinis šokėjų artumas, jų žvilgsniai, šypsenos įtraukė į veiksmą (ne pasakojimą) apie meilę ir pastangas pakilti į ora. Spektaklio metu sėdint taip arti atlikėjų daugumai žiūrovų buvo ne tik lengva, bet ir malonus prisijungti prie bendro šokio ant stalų, kuriam buvome kviečiamai prieš pat spektaklio finalą. Ir nors „ORE“ atrodė kiek per ilgas ir kartais naivokas, buvo smagu pasiduoti gyvos muzikos ir aktorių artumo magijai.

Žiltuchinos spektaklis festivalyje, galima sakyti, buvo tarpinis: tarp šo-

vaizdas, „Šokis mutantas, arba Tūkstantis šokiu, privalomu sušokti iki mirties“ (režisūra Johannes Veski), kur manipuliuota neprofesionaliu judesiu ir tekstu, ironiškai spektakli-paskaitą, ką veikti su dešimtadalui milijono eurų, „Investicija“ (idėja ir režisūra Daviso Freimano).

I šia kategoriją patenka ir šmaikštus Jyrki Karttuneno spektaklis „Daugybė Džemainos veidų“. Jame, manipuliuodamas skirtingomis moteriškomis tapatybėmis, J. Karttunenas žiūrovams rodo senstančią divą. Be sidomintiems tapatybės tema bilie-

Jau galima skristi

Kitos temos Venecijos bienalėje

Agnė Narušytė

Karlo Marxo „Kapitalas“ yra pagrindinis šūmetės Venecijos bienalės motyvas. Bet politika dvislukosnė – tik pagalasti kalbos kirviai „uz“ ir „prieš“. Visa kita lieka už borto. Todėl anas mano straipsnis skambėjo kaip neįvengiamo pralaimėjimo kapitalui mantra (7 meno dienos, 2015 05 15). Tačiau tai – tik putos patirčių jūros paviršiuje. Tokius banalus palyginimus iperša pati Venecija, kur žmonės protestuoja ne prieš gėjų parodus, bet prieš didžiuosius laivus. Ir protestas ten atrodo kaip spalvingas meno performansas.

I vandeninius apmąstymus pastūmėjo ir specialiu paminėjimu pažymėta Joan Jonas, kurios instalacija „Jie ateina pas mus be žodžių“ užpildo JAV paviljoną kaip skystis. Lėjės iškart paryni į susapnuotą tirkrovę. Vaikai laksto tarp didžiulių korių ir žaidžia bites užsikasdami į blizgančiais geltonais kūnais. Menininkės balsas pasakoja pusiau mitinės, pusiau šeimyninės patirties sagą, kai gamtoje dar gyvena dvasios, vaikai gali apkabinti žuvius, o seni žaislai tuo prakalbės. Šito sklandymo virš trūkinčiančios tikrovės netrikdo net amžinos žūrovų fotosesijos centriniame veidrodžiu kambaryje, kurio sienas tirpdo raibuliai, atspindintys nuo kandeliabro kabucių. Nors Joan Jonas pasisako prieš gamtos naikinimą, ji nemoralizuoją. Ji atgaivina pasakas, nardina tave į svajas ir užkrečia noru priešintis bukam išnaudojimui stipriau nei politiniai šūkiai.

Gamtosauginė retorika, kurios itin daug buvo 2012 m. „Documentoje“, atadi ir Venecijoje, nes ji ne išvengiamai projektuojant „Visas pasaulio ateitis“. Tiesa, nuolatinės kalbos apie klimato atšilimą, džiunglių naikinimą, išteklių eikvojimą, branduolines atliekas, nykstančias rūšis ne tik atsibesta, bet ir erzina, nes verčia galvoti apie problemas, kurių eilinius žemės gyventojas negali išspręsti. Menas paveikus tada, kai įvilioja į pojūčių spastus. Patebėjau, kad ne man vienai tarp „Kapitalo“ skaitymu norėjos kuo ilgiau užsibūti tokiose vietose. Prancūzijos paviljone galima nugrimzti į minkštus laiptus ir žūrėti, kaip sukas su visomis šaknimis pakabinti medžiai, kurie patys generuoja garsus. Paskui perskaičiau, kad Célestine Boursier-Mougenot pasirūpi, jog nuo pastato viršaus tekėtų kažkokia puta, pamažu transformuojanti paviljoną kaip gyvą organizmą. Tegu tie, kurie važiuos vėliau, papasakos, kuo tas organizmas virs. Alvaro Aalto suprojektuoto Suomijos paviljono tamsoje (tai kažkas tarp samių palapinės, kareivio Šveiko nešiojamojo altoriaus ir Pazzi kopolyčios, esą sakęs jis) jaučia visas 45 minutes nepajudėjusių kitų žūrovų kūnus, kol stebėjome, kaip lėtai lėtai keitėsi beveik juodas vaizdas, kuriamo atsirado pasaulis, uolienose ryškėjo medis,

tapęs būstu drugeliams, raukšlėjosi, kretėjo, rangėsi, varvėjo juodaais, paskui baltais vabalais, dulkėjo, kol išsibarstė žvaigždėmis, o jose šakinės kitas pasaulis, kol praeities civilizacijų palaidotos paslaptys išnirro kaip dabar Suomijos medžių šaknis maitinančios branduolinės atliekos. Duetas IC-98 (Patrikas Söderlundas ir Visa Suonpää) su teikė galimybę pagyventi kosminiu laiku, pramykstant tamsiojoje medžiagoje.

Panašiai sustabdė ir Okwui Enwezoro kuruotoje parodoje aptikta Rosos Barbos instalacija „Nusilenkus Žemei“ („Bending to Earth“) – lėktuvą, iš kurio filmuoja į Žemę, suka ratus, matai, kaip sukas juosta, tekanti į „Drezdeno“ projektorių ir atgal, sukas mintys. Balsas kažkā sako apie radioaktvių medžiagų saugojimą, siekiant jas „pa-

mėtēti kuo toliau į ateitį“ kaip bai-sias mūsų civilizacijos laiko kapsules. Bet, tėsia balsas, amžinas sukimasis ratu paneigia savo paties teiginius. Autoironija buvo kaip tik veteo – pagalvojau, kad ir dėl senovinės aparatūros dardėjimo krentantis vaizdas atrodo tarsi ištrauktas iš laiko kapsulės, rastos Drezdeno griuvėsiuose, o gal tai – tik Kurto Vonneguto „Skerdyklos Nr. 5“ skaitymo pasekmė. Šiaip ar taip, mano kartos menininkė savo kūriniu pačiupo ir politinį diskursą už uodegos – juk ir jis, nuolat sukdamas ratu, užburia masių smegenis vis paneigdamas savo teiginius, o kol mes visi taip suka-mės, procesas vyksta toliau.

Vis dėlto bienalėje dažniau apmąstomas ne kosminis, o istorinis laikas. Vaikščiojimas iš vieno paviljono į kitą priminė juostos pynimą iš skirtingu spalvu praeities siūlų – įdomiausia tol, kol būsimu rašto dar negali išvaizduoti. Tarsi visą bienalę būtų užkrėtęs šiemet Lietuvai atstovaujančio Dainiaus Liškevičiaus „Muziejaus“ konstravimo principas: kelios priežasčių-pasekmų gijos, asmeninių ir viešų vaizdų archyvas, istoriniai ir fiktyvūs pasakojimai – ir iš viso to turi pats susipinti praei-

Chiharu Shiota, „Raktas delne“. 2015 m.

A. NARUŠYTĖS NUOTRAUKOS

Fiona Hall (Australija), „Laikas ne ta kryptimi“. 2015 m.

vi vilko iškamša, užsuktį tualetą, pabūti kabinete, kur ant lentynos šalia Kristaus portreto randu disko metiką – tikrą Liškevičiaus laukinio ir balerinos figurėlių pusbroli. Šie personažai, nepaaškinamais pirkimo impulsais infiltruoti į mūsų gyvenimą, tikriausiai daliasi žiniomis apie viso pasaulio kasdienybės muzicuose stebimus gyventojus. Šias ir panašias mintis išblaškė ant išdažytų paviljono sienu rodomas filmas apie kailiadirbij, kuris dar jaunas atvyko į Voloso miestą, įsteigė parduotuvę, šaipési iš „idiotų“, nemokančių teisingai nulupti kailio, o dabar jau mato, kad laikai keičiasi. „Kodėl žiūrime į gyvūnus? – klasiaria menininkė, o aš stebiu žūrovus – jie vaikšto po krizės ištiktą verslą taris po antikos griuvėsius.

Taigi bienalėje palydimos visos pasaulio praeities. Ta proga italių nutarė iki soties pabraidyti po storą juos išauginusį ir jau slegiantį kultūros sluoksnį (mes juk turime tik tai Broniaus Maigio sugadintą „Danąj“). Rezultatas – įšešiolikos menininkų stiliumi įsdintas dailės istorijos „genetinių kodas“. Štai Peteris Greenaway'us atvira sako, kad dėl skaitmeninių technologijų visa praeitis jau virto bekūnių vaizdinių katalogu, kuriame galima susirasti kokias tik nori kūno dalių variacijas iš skirtingų amžių, užmirštant jų funkciją, dažų chemines sudėties ir autentiškas vaizdų buveines. Kaip ironiškas komentaras (o gal venecijsčiaskas poetinis nukrypimas?) pro visa tai vis praskrenda žuvėdros. Nicola Samori sukūrė tarsi kopyčią, kurioje iš statulėlių, paveikslų ir relikвиų kaulų pastatytas altorius. Iš ten pro padūmavusius langelius žvelgia miruolių veidai, o priešais altorių, kaip įprasta italių bažnyčiose, guli pusiau atidengtas lavonas. Tik, aišku, ne tikras, o nutapytas, ir drobė jau atvyniota kaip kenkėjų pragražtas drabužis, tarsi kažkas jau šalintų patamsėjusį mirties sluoksnį nuo durbarties. Ir taip toliau.

Viai tai, o kartu ir visą bienalę triju dalių filme apibendrino Umberto Eco (režisierius Davide'as Ferrario). Link jo reikia kilti baltu koridoriumi, kurio gale – trys ekranai. Viename kalba Jis, o visi tarsi tikinčių minia žiūri į viršų, po truputį išdamies artyn. Trčią dalį žiūri jau stovėdamas visai prie pat, bet niekada taip ir nepatenki į mastytojo biblioteką. „Daug apie ją girdejau, bet niekada nemačiau“, – sako vyras man už nugaros. Ją matai tris kartus, nes visos dalys baigiamos tuo pačiu vaizdu: Eco eina ir eina ilgū koridoriumi, apsuptas knygų pilnų lentynų, suka dešinėn, kairėn, vėl eina, kol pasiima knygą, atsiverčia ir nueina. „Dievas yra bibliotekų biblioteka, – sako Eco, o aš jam pritariu iš visos širdies. – Mes, kiek galime ištarti „aš“, esame atmintis, noriu pasakyti, atmintis yra mūsų siela.“ Čia mano atmintyje blykste-

NUKELTA | 7 PSL.

Asmeninis-visuotinis pasakojimas

Eglės Vertelkaitės kūrybos paroda „Glossos“ Vilniaus grafikos meno centro galerijoje „Kairė-dešinė“

Kristina Stančienė

Išgirdusi tuomet dar būsimos naujausią Eglės Vertelkaitės darbų parodos pavadinimą, pirmiausia pagalvojau, kad šis garsų sąskambis kažkuo panašus į harmoninio, virštoninio giedojimo, kai garsas kuriamas rezonuojant iškvepiamą orą, šūksnį. Šis žodis skambėjo ir tarsi paslaptingas šnabždesys aidžioje erdvėje, mistinis jo poveikis, rodos, stiprėjo ir stiprėjo ji kartojant, ar kažkokio užkeikimo garsas, galbūt – dėl duslių priebalsių sąskambiu... Pamatyta parodos ekspozicija ir pačios Vertelkaitės komentarai atvėrė ir visai kitus jos mąstymo principus, pertekiamus ne tiek subjektyvioms akustinėms patirties, kiek racionalia logikos, sąvokų ir ju junginių kalba. Be to, juk menininkė čia ir „vaizduoja“ archyvus, katalogus, sąvokų ir reiškiniai rinkinius. Tačiau mistinių sutapimų, metafizinių poteksciu čia taip pat apstu. Toks yra šios menininkės būdas, kūrybos pasaulėvaizdis – asmeniška čia yra ir visuotina, mokslas ir mistika, ezoterika ir logika tarpsta greta. Ne veltui siūlydama bičiuliams, kolegomis tarsi kortą iš kaladės išsitraukti autorinį rankų darbo parodos kvietimą, ji paslaptingai šypsodamas aiškino, kad pagal kamputyje išpaustą numerij nesunkiai rastų jo atitinkenį parodoje pateikiama fotografijų archyve. Taigi tariamas atsitiktinumas gali būti laikomas pranašyste, pasamonine, neartikuliota trauka konkrečiam vaizdui...

Archajiskas žodis *glossos*, tapęs Eglės Vertelkaitės parodos konцепcija ir visaipimančiu leitmotyvu, turėt bent keletą plačiau žinomų reikšmių. Senovės graikai *glossa* vadino kalbą, liežuvį, kaip jos padargą, arba tiesiog žodį. Lotynų k. *glossa* – tai senas arba retas žodis, terminas, reikalaujantis paaškinimo, komentaro veikalo paantraštėje ar tarp eilučių. Naujausioje šios menininkės kūryboje glosa tapo laiko slinkties ir detalės, kaip visumos reprezentant, metafora. Kitaip tariant, tai pasakojimo, istorijos „išnaša“ – ne-

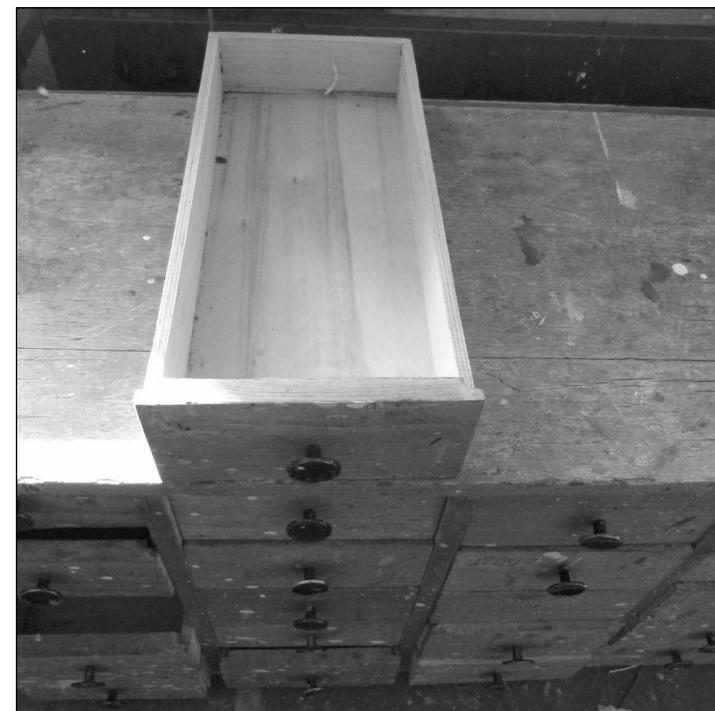
besuvaldomame, chaotiškame darbų informacijos sraute galima skaityti tekstą tik per jas arba pasitelkus išnašą – apibendrinantį paaiškinimą – perteikti asmeninę patirtį kitiems.

2012 m. Vertelkaitės darbų parodoje vešėte vešėjo kiek viduramžiška, barokinė vaizdinė – viena greta kitos stovėjo didžiulė žmogaus ūgio giltinės, poškėjo kirviai, plyšinėjo širdys ir visa apvalančiamie sniege tarsi skaitykloje braidė neatpažintami veikėjai, – o parodoje „Glossos“ karaliauja matematinis, geometrinis, fizikinis, antropologinis mąstymas, pertekiamas itin lakoniškais ir sanitariais, pasak pačios menininkės, „negrāžiai“ vaizdais. Preciziškai apmastyta ir išgrynta iki smulkiausių detalių ekspozicija atskleidžia, kad Vertelkaitė vizualinė idėjų išraiška rūpi nebe kaip atskiri paveikslai, o kaip tam tikra reikšmių sistema. Ji itin asmeniška, pagrįsta autentiška patirtimi, tačiau kartu igyjanti daugiauprasmio, universalaus naratyvo matmenį. Tiesa, tai Vertelkaitės kūryboje nėra visiškai nauja – ar anksčiau ji yra sudarinėjusi lietuviškų suartinių „schemas“, buvo ne kartą pasinėrusi ir į ataklų, kone maniaikišką laiko skaičiavimą. Tačiau ši kolekcija radikali tuo požiūriu, kad menininkė čia remiasi beveik vien antrine tikrove ir pati nekuria kone jokių autentiškų „meninių“ vaizdinių.

Parodą sudaro kelios tarpusavyje glaudžiai susijusios dalys. Tai iškoduotas, atvertas menininkės tévo fotografijos archyvas (1954–1964 m.), kuriame jos šeimos istorija susiپina su išvairiausiais istoriniaisiais, geopolitiniais, socialiniaisiais kontekstais. I nebyly filmą sujungti 2200 fotografinių kadru slenka prieš žiūrova akis tarsi linijinio laiko metafora, iliustracija. Tačiau ši slinktis autorės valia išgijo kintant ritmą ir tempą, o ją kartkartėmis pertraukia atskiri vaizdai, tarsi išnašos, paaškinimai, arba – glosos, kurios praeities ikykiams simboliskai suteikia dabartiskumo. Višumos dalis arba išnaša Vertelkaitės projekte – tai būdas skaityti istoriją, pažinti praeitį ir ją sudabartinti.

Kitas vizualinis ir prasminis parodos sandas – bibliotekos kartoteka. Jos stalčiuose sutelktą nematomą informaciją, paslėptą po apibendrinančiomis sąvokomis, menininkė naudoja dar plačiau. Kartotekos „išnašos“ nurodo į genofondą, etninę savastį, antropologinių arba istoriškai susiklosčiusių anatominių pozymiu visumą, kuri igyjama paveldint, t.y. į populiacijos fenomeną. Klasiikuotos informacijos saugykla menininkė pateikia ir kaip subjektivios, asmeninės atminties laikmenas. Todėl kartotekos stalčiukai slepia daug skirtinges informacijos: kraujas, šafranas, infekcinų ligų pavadinimai, etc. Žiūrovo akims atsiveria ir tuščios dėžutės – dingus, o gal dar negezistuojanti, nesuklasifikuota informacija. Kai kurie stalčiai visai neturi pavadinimų, tačiau yra prikimšti kartotekinių kortelių, tarsi užuominia ar nepažinimus, neprieinamus ar slaptus duomenis.

Vertelkaitės parodoje svarbi ir erdvės bei pačių kūrinių „geometrija“. Nuotraukos laikmenos – fotografinių juostų ritinėliai – uždarra forma, kompaktiškas apskritimas. Juostos išvijos – tarsi koncentriniai ratilai arba apskritimai, panašūs į tuos, kurie pasklinda įmetus į vandenį kokį nors sunkesnį daiktą. Parodos višumoje jie veikia tarsi grimzdimo į mirties vandenis ir išnirimo iš jų vaizdiniai. Be to, apskritimas juk neturi nei pabaigos, nei pradžios, nei krypties. Taip tarsi sakoma, kad ir informacijos suvokimo procesas slėpinimas, ne iki galio aiškus, subjektivus, priklausantis nuo mūsų pačių tikslų ir galimybų. Be to, Vertelkaitė savo darbuose dažnai naudoja horizontalią „juostinę“ kompoziciją. Štai vienos dešinės salės kūriny – tarsi tamsėjantis ir vėl vos regimos šviesos pažadintas horizontas, arbata pati fotojuostelė – apskritimas. Uždarą formą menininkė išskleidžia tarsi atlenkdama juostas galus, kad ši išgaudytas horizontaliai įtemptos stygios pavidalą. Ir nebylaus fotografijų filmo kadruose nuolat praslenka greta suolo arba horizontaliai stovinuojantys, sėdintys kadaise

Eglė Vertelkaitė, parodos „Glossos“ fragmentas. 2015 m.

nufotografuoti menininkės artimieji ar nepažintami žmonės.

Kartotekos dėžutės, paprasti metaliniai darbų rėmai čia išgauna ir sarkofago, karsto, atminties saugyklos pavidalą. Archyvas – tarsi vaizdų ir informacijos kapinės. Tokia prieiga prie artefaktų kažkuo sieja si ir su archeologija, kurioje praeitis rekonstruojama remiantis radiniais – žmonių liekanomis, materialiais veiklos pėdsakais. Vertelkaitė daiktai taip pat rūpi ir kaip informacijos nešėjai bei saugotojai. O atradiamas, kaip ir archeologijoje, jos kūrybos sistemoje neįmanomas be interpretacijos, faktų jungimo ir apibendrinimo.

Taigi, šioje parodoje menininkė yra mediumas, *transliuotoja*, (per)pasakotoja. Kartu Vertelkaitė atklaici eksperimentuoja su technologiniais kūrybos procesais ir ką nors atranda. Cianotipija, fotografija, skenuotas fotokadras, stalių naudojama medžiaga šelakas, suteikianti plokščiam paviršiui trimatės erdvės išpuštį – tai tik keli parodoje naudoti technologiniai sprendimai. Tai nėra savitkiliai eksperimentai ar tie-

siog asmeninė medžiagų, procesų, technologijų laboratorija. Sudėtinga ir nelengvai iššifruojama autorinė technikų suma virsta alchemija, negyvą paverčiantį gyvą, praeitus – svarbiu darbar, prakalbinanti archyvą ir suteikianti jam metafizinių parametrų. Taip menininkė antrinei tikrovei suteikia individualių, autentiškų charakteristikų.

Vieni iš nedaugelio parodoje eksponuojamų „autentiškų“ pačios Vertelkaitės kūrinių – fotografiniai atvaizdai su blizgiais veidrodiniais paviršiais, kuriuose paslaptingai susikerta šešliai ir atspindžiai. Veidrodinis čia – ne atspindžio laukas, o tikrų tikriausias ekranas. Arba – širima, už kurios stovi pati menininkė. Ji ne tik atspindžia, kas buvo praeityje, bet ir vienintelė gali tai parodyti bei paaškinti, asmeninius potyrius paversdama bendrais, visuotiniais.

Paroda veikia iki gegužės 23 d.
Vilniaus grafikos meno centro galerija „Kairė-dešinė“ (Latako g. 3, Vilnius)
Dirba antradieniais-penktadieniais 11–18 val., šeštadieniais 12–15 val.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

li intarpas – Japonijos paviljonas, Chiharu Shiotos paverstas sielos dugnu, ant kurio guli nuskendę laivai, o virš jų jau sumegztas raudonų siūlų tinklas su raketėmis į milijardų visų laikų vaikų prisiminimus prieš gimstant. „Kuo daugiau gyveni, tuo daugiau atsimeni – net tai, ko anksčiau neatsiminei, – sako Eco. – Kad išvaizduotume ateitį, privalome turėti sielą.“

Dviejuose paviljonuose mačiau ateitį, kurioje nebereria jokios atminties – jokios sielos. Šveicarijos paviljoną Pamela Rosenkranz parverčia ateities kūnų, padarytų iš metileno, elastano, silikono ir panašių medžiagų. Iji – rožinį vandenyną – patenki iš intensyviai žalio korido-

Joan Jonas (JAV), „Jie ateina pas mus be žodžių“. 2015 m. A. NARUŠYTĖ NUOTR.

riaus, todėl iš pradžių atrodo, kad akis užtraukė miražo plėvę. Vandénynas truputį burbuluoja ir grasi na išsilieti per kraštus. Bet iji, kaip į mylimą kūną, maga pasinerti, iš-

sterilių – ateities pasaulį, kuriame nieko nereiškia nei laikas, nei atstumai, o žmogus valdomas per anteną. Ateities mergaitė prisilietimais buria tekstus, erdves ir šviesas, automatiškai kartoja kasdienius veiksmus, miega, bėga ratu žiūrėdama į viduje įmontuotą pakelės lapijų vaizdą. Paskui randa mėlyną rutulį, į jį panardina veidą. Ir nieko nejaucia. Jos blakstienos apšarmojusios nuo sielos šalcio.

Sušilti grižome į Lietuvos paviloną, kur tankiai (kaip pas japonus) suraizgyta atmintis juokiasi iš savęs pačios, revolucionierius ir filosofus verčia menininkais, o Kūrėjas niekaip neranda pamestos auros. Vakare Zenobio pilies sode Robertas Narkus surengė muzikinį ivyki „Supuv kaulukai“ („Rotten Dice“). Tamsa, nematomi išvairių tautų žmo-

nės su alaus, „šprico“ ir proseko taurėmis, saksofonas. Staiga užsidegė šviesa, muzika nutilo ir juoda-plaukė mergina ēmė žodžiais mušti ritmą, juos kapoti ir laidysti kūnų, kalti žydrais kulnais. Tai buvo Nora Turato iš Amsterdamo. Jos žodžiai buvo apie moters patirtis, filosofiją, ekologiją ir politiką, juokingi ir šamaniski, kartojami kaip užkeiciimas: „married men will mary again, married men will marry again, married men will marry again...“ Tik-sintys taktika, lojantys nieką, kleksintys „Chinese ink“, klyktelintys payda, iškosintys sąmonę, spjau-dantys politiką. Žodžiai atmintyje iškerta langus, prasmė išsibarsto, o siela, apsuaiginta ir išsiūbuota garsais, atsikračiusi pūvančių vertybų, jau gali skristi.

AGNÉ NARUŠYTĖ

Apie Dievą ir neegzistuojančią prasmę

Kanų kino festivalio filmai užduoda klausimus

Prieš gegužės 14-ąją – Kanų kino festivalio atidarymą – kritikai sudarinių didžiausius lūkesčius žadinančių filmų sąrašus. „Snob.“ kino apžvalgininkas Vadijas Rutkovskis tarp laukiamiausių paminėjo „naujų genialiojo lietuvio Šarūno Barto filmą“. Tačiau „svajonių sąrašuose“ dažniausiai minėtos Paolo Sorrentino, Guso Van Santo, Nanni Moretti, Miguelio Gomeso, Matteo Garrone's, Arnaud Desplachino, Jacques'o Aumont'o pavardės. Nors Kanuose planuoti peržiūras sunku, – „Gazeta Wyborcza“ festivalio išvakarėse net išspausdino sąmojingą žodyną, kuriame įvardytos visos akredituotujų laukiančios kliūtys ir išbandymai (pavyzdžiu, astumais, nemanda-gais budinčiaisiais ar akreditacijos kortelės spalva), – Kanaite lieka svarbiausiu kino festivaliu, nes, nepaisant nieko, svarbiausias čia geras kinas. Kas šiemet taps laureatis, nuspės brolių Coenų vadovaujamas žiuri, kuris paskelbs verdiktą jau ši sekmadienį. Pristaime kino kritikų pirmųjų išpūdžių fragmentus.

Viskas beprasmiška

Pawelas T. Felis („Gazeta Wyborcza“) cituoja iškart po „Neprotigas žmogus“ („Irrational Man“) premjeros pasakyti Woody Alleno žodžius: „Gyvenime reikia kuo nors užsiimti, kad negalvotum pernelyg daug. Pavyzdžiu, aš kuriu filmus. Gyvenimas neturi jokios prasmės. Gyvename atsikitinėje visatoje. Viskas, ką sukūrė Shakespeare'as, Michelangelo arba Beethovenas, vieną dieną išnyks. (...) Tarsi būtu koks nors skirtumas, ar sukursiu gerą filmą, ar mirsiu. Filmų kūrimas – paprasčiausiai malonus dalykas, nes tada esi užsiēmęs. Ir daug nemastai.“

Pasak Feliso, savo juodomis min-timis Allenas užkrétė ir pagrindinių filmo herojų. Joaqinas Phoenixas vaidina filosofijos profesorių, kuris pats šlyktisi filosofijos teorijomis („Gyvenimas visada kitoks“), daug geria, rašo darbą apie Heideggerį ir Aušvicą („Tarsi dar vieno teksto apie Heideggerį ir Aušvicą kam nors reikia“), suvedžioja studentes (vieną vaidina Emma Stone) ir tam-pa autodestrukcijos meistrų. Staiga galvon šovusi mintis ką nors užmušti (tā, be kurio „pasaulis bus geres-nis“) vis dėlto nėra dar vienas pa-tvirtinimas, kad viskas beprasmiška. Žmogžudystė turi tapti lūžiu, leisiančiu pamatyti gyvenimo prasmę.

Alleno humoras – kartus: pasau-lis jo filme skyla į tų, kurie gyvena šia diena ir bando išpiesti iš likimo paviršutiniškos laimės akimirkas, ir tų, kurie turi principus, – jiems už padorūm nuolat tenka sprigtai į nosį. Pasak Feliso, Allenas filme viską supaprastina ir utriuoją, tačiau bando pasakyti, kad visas mūsu gyvenimas – tai iliuzijos, bet ir gerai, nes be jų liktų tik paliesti sau kulką į galvą.

Felis sako, kad pernai Kanų žiūrovai įėjo iš proto dėl debiutanto

„Kerol“

Damieno Chazelle'o „Atkirčio“, šiemet tokią reakciją sukėlė sekci-joe „Dvi režisierų savaitės“ paro-dytas belgų režisierius Jaco Van Dormaelio „Pats naujausias testa-matas“ („The Brand New Testa-ment“) – juokingas filmas, apie blogą pasaulį pasakojantis „Amelijos iš Monmartro“ kalba.

Filmo herojė dešimtmetė mergai-tė pradžioje sako: „Dievas yra! Jis gyvena Briuselyje. Tai tikras nick-šas, jis blogas savo žmonai ir duk-teriai.“ Mergaitės tėvas yra... Die-

smelktas kraštutinės pesimistinės pasaulio vizijos: gimstame su mirties nuosprendžiu, tampame žaislū-kais ekscentriško demuigro ranko-se, mus nuolat supa tragedijos ir siaubingi dalykai.

Tarp autorinio kino ir holivudinės melodramos

Kol kas blogiausiai sutiktas ir kri-tikų nušvilptas konkursinis filmas – Guso Van Santo „Medžių žūra“ („The Sea of Trees“). Jo veiksmo vieta au-tentiška – tai miškas Fudži kalno pa-

„Pats naujausias testamentas“

vas (Benoit Poelvoorde), kuris su-psichopato aistra gadina kitiemis gy-venimą. Savo kompiuterje jis rašo piktas taisykles (pavyzdžiu, jei stovime parduotuvės eilėje, kita eilė vi-sada judės greičiau, telefonas turi skambėti tada, kai atsigulame į vonią, o džemė aptepta riekė visada kris ant grindų apteptaja puse). Die-vas muša savo dukterį, terorizuoja žmoną ir tiesiog dievina katastrofas, tragedijas, nelaimingus iwykius. Fil-me taip pat yra gana moteriškas Kristus, kurį jo sesuo vadina „JC“, šai-pomasis iš apaštalų ir nelabai pro-tingo benamio, rašančio naują evangelią. Taip pat yra Catherine Deneuve, kuri įsimylį milžinišką gorilą, keliais iš Dievo namų į žmo-nių pasaulį veda siauru tuneliu skal-byklėje, po miestą vaikštinėja žirafos, o danguje gali staiga atsirasti vaivorykštės spalvų gėlės.

Sumanymas veja sumanymą, vie-ni specialieji efektais – kitus, veiks-mą komentuoja užkadrinės dukters balsas – ji nori ištaisyti beširdžio té-vos klaidas. Felis prisipažsta, kad tokio juoko Kanuose jis nebuvo gir-dėjės, plojimai po filmo truko ke-lias minutes. Kaip ir Alleno filmas, „Pats naujausias testamentas“ per-

pėdėje, kur žmonės atvažiuoja nu-sižudyti ar išgyventi neviltį. Matthew McConaughey'aus personažas – fizikas agnostikas Arturas – po žmo-nies mirties atskrenda į Japoniją su migdomaisiais kišenėje, jis nežada gržti. Tačiau paaiškėja, kad miškas gyvena savo gyvenimą – tyčiojasi iš žmonių, žaidžia su jais, nuolat keiciasi.

Režisierius tvirtina, kad jis domi-no ne mirtis, o žmogus, patekęs į ri-binę situaciją: „Mano filme žmonės atvyksta į paslaptingą mišką ne tam, kad nusižudyti. Jie nori pajusti, kad čia ir dabar – tai ne viskas. Kad kažkur ten yra dar kažkas. Aš taip pat noriu tuo tikėti. Nemegstu žodžių „Dievas“ arba „lemtis“. Bet turiu vilti, kad egzistuoja kažkas daugiau nei ižūlus atsikitinumas. Kad vis-kas šioje visatoje mišlingu būdu yra susiję: gamta ir žmonės, vakar, šian-dien, gyvenimas ir mirtis. Bet gal aš paprasčiausiai senstu?“

Vadijas Rutkovskis mano, kad Gudas Van Santas sulaukė blogos reakcijos tik todėl, kad apgavo žiūrovų lūkesčius. Visi iš jo laukė me-tafizikos ir ezoterikos, o gavo be-veik bulvarinį romaną – begėdiškai sentimentalų, tiesmuką, beveik pri-

mityvą. Pasak Rutkovskio, „Medžių žūros“ stilus primena senąjį Holivudą, o autocitatų gausa – intymų dienoraštį. Tadeuszas Sobolewskis („Gazeta Wyborcza“) mano, kad šis filmas – kičinis kompromisas tarp autorinio kino ir holivudiškos medlodramos.

Toddas Haynesas žavisi garsiaiu 6-ojo dešimtmečio Holivudo melodramų kūrėju Douglasu Sirku, todėl ne vienas Hayneso („Auksinė praraja“, „Toli nuo rojaus“, „Manęs čia nera“) gerbėjas laukė, kad filmas „Kerol“ („Carol“), sukurta 1952 m. parašytą Patricios Highsmith romaną, bus dar vienas Sirko stiliaus pastūs. Sobolewskis mano, kad „Kerol“ – lūžio filmas, nes su-teikia lesbiniams ryšiu tragedijos at-spalvi, ne demonizuoją, bet sukilni-na, traktuoja jį kaip visus uždraustus ryšius.

Padrindinį vaidmenį filme sukū-rė Cate Blanchett. Jos herojė – sti-linga lemtingoji moteris lyg iš film noir suvedžioja žaishų parduotuvės pardavėją Terezą (Rooney Mara).

Kerol palieka merginai višiškai lais-vę, bet kartu ir ją hipnotizuja. Kerol stipresnė, turtingesnė, drąsesnė, labiau patyruusi. Pasak Sobolewskio, „Kerol“ pastato žiūrovą į įdomią si-tuaciją, nepriklausomai nuo lyties. Jis įtraukiamas į tą hipnotišką ratą, bet kartu ir verčiamas priimti ste-bėtojo, detektyvo, tyrėjo vaidmenį:

„Vieną akimirką atrodo, kad Tere-za bus priversta išsiskirti su Kerol dėl jos vedybų peripetijų ir gresian-čių kaltinimų amoralumu. Ir kad ji tai priims su palengvėjimu. Tereza daro karjerą, pradeda garsėti kaip fotografė. Ji išryškina Kerol nuo-traukas. Atrodo, kad po trumpo ro-mano liks tik fotografijos ir kad me-nas taps Terezai šio ryšio sublimacija. Tačiau traukos jėga vis dar veiks.“ Tereza ne tik pralaimės, bet ir taps savimi. Sobolewskiui „Kerol“ – to-bulai surežiuotas filmas nuo pirmos iki paskutinės nutrauktos sce-nos, kuri gali teigti meilę, bet kartu asocijuotis su noru žudyti.

Priartėti prie tikrovės

Rutkovskis laukė sekcijoje „Dvi režisierų savaitės“ rodyto portuga-lo režisieriaus ir kino kritiko Miguelio Gomeso (Lietuvoje susižavėjimo sulaukusio „Tabu“ autorius) triolo-gijos „Tūkstantis ir viena naktis“ („As Mille e Uma Noites“) pirmos dalių. Tačiau Šachrazados pa-sakų projekcija į 2013–2014 m. Por-tugalijos visuomeninius ir politinius iwykius kritikui pasirodė anemiška ir visais požiūriais kritiška reflek-sija: „Dar prieš titrus Gomesas rodo uždaromos laivų statyklos panora-mą, už kadro skamba darbininkų balsai. Paskui kadre pasirodo pats Gomesas, jis prisipažista sutrikęs priešais realybę ir nesugebantis rasti paralelių tarp statyklos uždarymo ir nuodingų vapsvų suaktyvėjimo, nesugebantis kurti kino.“ Pasak Rutkovskio, koketiškai pripažinęs savo bejė-giškumą, Gomesas pabėga iš kadro,

palikęs filmavimo grupę kapstyti iš situacijos. Paskui prasidėda pasa-kos, pavyzdžiu, pirmojoje Afrikos šamanas apdovanoja vyriška galia jau susitaikiusius su impotencija pol-itikus ir bankininkus, skaičiuojančius metinę Portugalijos skolą. Ant-rojoje gyvūnų ir paukščių kalbą mokantis teisėjas teisia gaidi, kurio giedojimas trukdo žmonėms miego-ti – gaidžio teismas vyksta miško gaisrų ir mero rinkimų fone.

Festivaliu ipusėjus, geriausią at-siliepimų sulaukė Nanni Moretti filmas „Mano motina“ („Mia Madre“). Jo herojė – patyrusi režisierė Margarita (Margherita Buy) – angažuotų fil-mų autorę, kuri išgyvena krizę. Mar-garita kuria filmą apie darbininkų ir fabriko savininko konfliktą, streika, derybas, susidūrimus su policija. Kol kuriamas filmas, sunkiai suserta ir mirsta režisierės motina – lotynų kalbos mokytoja. Margarita išsiskiria su savo vyru, o jos duktė išgyvena jaus-mų problemas.

Sobolewskis rašo apie puikių fil-mo sceną, kurią išsivaizduoja filmo herojė, pradėjusi abejoti savo dar-bo prasme. Ji mato nesibaigiančią eilę į kiną. Gal žmonės laukia jos filmo? Eilėje jai šypsosi motina (iš tikrujų ji guli ligoninėje ir laukia mirties), mojuoja pažiūstami. Si eilė į kiną kritikui priminė Federico Fellini „8 ½“ pabaigą, kurioje susikibę rankomis bėga visi režisieriaus Gvi-do gyvenimo personažai. Jie kvie-čia Gvidą dalyvauti kitame, niekada nesibaigiančiam filme.

Pasak Sobolewskio, Moretti, kaip ir Fellini, tik visai kitu stiliumi, be magijos, simbolų ir vešlios fantas-magorijos rodo „angaužuoto filmo“ kūrimo užkulisius. Johno Turturro personažu – garsiu amerikiečių aktoriumi, kuris vaidina Margaritos filme, Moretti išjuokė „okino mitą“, mūsų „senojo dvasingojo kino“ ilgesį. Filmavimosi aikštelėje Turturro herojus pliauškia apie „didžiųjų kina“, meluoja, kad vaidino „pas didžiųjų Kubricką“, tačiau negali pa-kartoti paprasčiausios frazės. Nuo katastrofos išgelbės režisierės bro-lis, kurį suvaidino pats Moretti, – jis pakvies aktorių pas save į namus. Ten nukris jo kaukė ir paaikškė, kad aktorius serga, praranda atmintį ir Margaritos filmas jam labai svarbus. Moretti tarsi atitraukia kamerą, ku-ri pridengia tikrovę, ir viskas prade-da jungtis – filmas, serganti motina, dukters meilės drama ir Margaritos vyras. Iš visų nesėkmių sumos prade-ryškėti prasmę.

Sobolewskis pabrėžia: „Apie Kanus rašome kaip apie nesiliaujančias lenktynes. Laukiamė „Sėdevo-ro“, didelio filmo – stulbinančio, keisto, dviprasmiško, peržengiančio barjerus, griaunančio tabu ir geriau „giliųjų pesimistinės“. Epitetų gali būti daugybė. Nė vienas iš jų netiks „Mano motinai“. Filmo stebuklas remiasi kuo kitu – sugrižimu prie tikrovės.“

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

Kalibano veidas

Krėsle prie televizoriaus

Dietricho Brüggemannas „*Kryžiaus kelias*“ (LRT kultūra, 27 d. 21.30) – antiklerikalinius filmas. Kitaip nei daugumo šiuolaikinių filmų, religiniai fanaticai čia ne musulmonai. Prieš metus apdovanotas Berlyno kino festivalio prizu „Sidakbrinis lokys“ už geriausią scenarijų, filmas rodo religingą vokiečių katalikų šeimą, kurioje auganti mergaitė Marija atsidūrė tarp dviejų pasauly. Mokykloje gabios ir smalsios Marijos teisės niekas neveržo, bet šiame pasaulyje ji vis dėlto jaučiasi svetima, nes bijo nusidėti ar kitaip nusikalsti Dievui. Kitą mergaitęs pasauly valdo religinė fanaticė Marijos mama. Ji nuolat kritikuoja paauglę dukterį, o kai ši suserga, net pričiūnasi gydytojams. Bet fanaticė yra ir Marija – ji išsitikinus, kad jos liga ir mirtis sukurs stebuklą – mažasis broliaukas pagaliau pradės kalbėti.

Istorija paprasta ir jai stinga gilesnių psichologinių personažų motyvų, nors gal religingiemis žmonėms psichologija ir nesvarbi, juk tikėjimas pirmiausia reikalauja paklusnumo. Tačiau „*Kryžiaus kelias*“ ve-

kia ne savo gana vienprasmiška „žinia“, o asketiška forma: režisierius filmą suskirstė į tiek dalį, kiek Kryžiaus kelyje yra atkarpu, ir kiekvienujų, prasidedančią konkretūs stacijos pavadinimui, nufilmavo vieną kadru. Sakyčiau, tai vokiškai preciziškas filmas, nors režisierius ir yra sakęs, kad jis paveikė Robert'as Bressoną. Pridėkite dar nejudančią kamерą, retai skambančią kadrą muziką ir išeis tikras kino pamokslas, nukreiptas prie religinės ekstremizmės. Man regis, Brüggemannas pateko į pasirinktos formos spastus, todėl visko, kas į ją netelpa, filme atsisakoma.

Nežinau, ar filmas aktualus lietuviams, nes mūsų šalyje katalikų religija vis labiau pasiduoda folklorizacijai, todėl kartais atrodo, kad švenčiame ne Kalėdas ar Velykas, o dalyvaujame nesibaigiančioje folkloro šventėje ar Kaziuko mugėje. Tikėjimas nebéra pasirinkimas, moralinis klausimas, bandymas pasiekti savęs ir pasaulio suvokimo gelmes, greičiau tik ritualas. Kadaisė pastangas tikėjimą užgožti kaimiš-

kais ar pagoniškais papročiais skatinuoosekliai ateistinė komunistų valdžia. Dabar – vis galingesnė masinė kultūra, kurios pirmosiomis aukomis tapo žiniasklaidos kažkokėl pamėgti vienuolai, kartais pluripliantys tokius niekus, kad sunku ižvelgti skirtumą tarp jų ir visokiu apsišaukelių kerčėtų bei aiškiaregū.

Todėl manau, kad lietuvių žiūrovus labiau sudomins amerikiečio Stepheno Bridgewaterio televizijos filmas „*Kler*“ (LRT, 23 d. 01.30). Tai pasakojimas apie našlę Kler, kuri turi aiškiaregės sugebėjimų. Po vyrų mirties ji suprato, kad jos nuožautos – ne keisti sapnai. Kai paslaptis žmogžudystės tėsiasi, Kler pradeda suprasti, kad jų pričastis – kadaise mieste ižyvusi tragedija.

TV3 (šivakar, 22 d. 23.20) parodys naujausią Stepheno Kingo, *Ke-rės* ekrанизaciją, 2013 m. sukurtą Kimberly Peirce (ji išgarsėjo filmu „Vaikinai neverkia“). Kerė (Chloé Grace Moretz) nuo giminės turėlekinės sugebėjimų, tačiau nesibaigiantis religingos mamos (Julianne Moore) spaudimas, bendraklašių patyčios tik skatiną Kerę tuos sugebėjimus kultivuoti ir naudoti, o visa tai atveda prie tragiskų pasiekimų.

Esu 1976 m. Briano De Palmos ekrанизacijos gerbėjas, Peirce, matyt, taip pat, antraip jos filme nebūtų tiek tiesioginiu anos „*Kerės*“ citatų. Prispažinti, iš jos labiau laukiau dar vieno metaforiško filmo apie tai, koks siaubas yra mergaitės lytinis brendimas, o ne trilerio apie šiuolaikinių mokinų gyvenimą ir jų problemas.

Tačiau ir apie paauglius galima surasti įsimintinų filmų. Tai įrod-

Claude'o Pinoteau „*Bumas*“ (TVI, 23 d. 21 val.) – kultinė prancūzų komedija apie paauglius. Ji pasirodė 1980-aisiais ir tapo socialiniu fenomenu. Filmas pradėjo ir iki šiol ryškia Sophie Marceau karjerą. „Bume“ (iš tikrujų tai žargoniškas vakarėlio pavadinimas) ji suvaidino trylikametę Vik, kuri jau pradeda maištanti prieš tėvus ir išimyli vakarėlyje su titkta vyresnį už save vaikiną. Vakarėlis – mergaitės svajonių viršūnė, bet tėvai ilgai tarësi, ar jai leisti ten eiti. Per Vik gyvenimo metus, kurie rodomi filme, išvys daug netikėtų įvykių, dramų, susitikimų, kurie taip patiko žiūrovams, kad „*Bumas*“ sulaukė ne vieno tėsinio ir perdirbinių skirtingo šalyse.

Numanau, kad vis dėlto „*Bumu*“ nėšiominis, nes šeštadienį – „Eurovision“ finalas. Kai kas dien girdžiu ir matau įvairius jo anonsus, prisimenu iš Vilniaus kilusios filosofės Barbaros Skargos (1919–2009) mintis apie masinę visuomenę, kurios tipiškai atstovą profesorę padavino „piliecių Kalibanu“.

Pilietus Kalibanas – tai šalutinis, bet neišengiamas demokratijos produktas, o kartu ir didžiausia jos grėsmė. Jis – joks pilietus. Tai – egoistas, pragmatikas ir hedonistas. Jis nesupranta nei Europos kultūros, nei humanistikos dvasios, nemégsta filosofijos, nes jos nesupranta, o meną norėtų pajungti savo skoniui, naikindamas tai, kas originalu ir iškyla aukščiau vidutinybės. Jis įtarai žiūri į mokslo žmones, ypač į teoretikus, nes žinios, kurios neužtikrina grieitos gamybos, jam atrodo nereikalingas žaidimas.

„*Kler*“

Pilietus Kalibanas megsta vartoti, jo skonis – primityvus, jis nekenčia visko, kas išskiria. Jis amžinai nuobodžiauja, gyvena tušumoje. Jo savas pasaulis toks skurdus, kad neteikia piliecių Kalibanui nei emociju, nei intelektualaus maisto. Jis nemégsta mąstyti ir tikrai nemégsta mąstyti savarankiškai. Jis pasyvus, išskyrus vieną išimtį – pilietus Kalibanas nepasotinamas, kai kalba nukrypsta į svetimą asmeninį gyvenimą ir gandus. Todėl jis mielai pažeidžia asmeniškumo ribas, kad begediškai sekėtų kitų žmonių gyvenimą. Jis garbina sensacijas, ypač pačias niūriausias, ir ryja bulvarinius laikraščius.

Prisipažistu, kai skaičiau Skargos tekstą, prieš akis vis dėlto iškilo ne tik prisiekusio „Eurovision“ žiurovo, bet ir ne vieno lietuvių politiko veidas. O Jums?

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Duoklė efektams

Nauji filmai – „Pašėlės Maksas: įtūžio kelias“

Ieva Šukytė

„Aš gyvenu, mirštu. Vėl gyvenu!“ – nuolat kartoja Nuksas, vienas vadinamųjų karo vaikinų. Tais pačiais žodžiais būtų galima apibūdinti George'o Millerio sukurtą ir kultiniu herojumi tapusį Maksą Rokatanskį. Praejudė trisdešimčiai metų po pasutinės trilogijos dalies „*Pašėlės Maksas: Griaustinio karalystė*“ (1985), režisierius veikėjā prikėlė dar vienam filmui, „*Pašėlės Maksas: įtūžio kelias*“ („Mad Max: Fury Road“, Australija, JAV 2015), pasakojančiam apie šeimos netekusį, postapokaliptiniame pasaulyje gyvenantį klajūną.

Ankstesniuose filmuose (pirmais „*Pašėlės Maksas*“ pasirodė 1979-aisiais) istoriją matėme Makso aikimis, naujajame veiksmas rodomas keliu veikėjų požiūriu. Atominio karo nualintame pasaulyje banditų belaisviu tapę Rokatanskis ne savo noru tampa gaudynių dalyviu. Imperatoriene Furiozai (Charlize Theron) išlaisvinus diktatoriaus Ne-

mirtingojo Džo žmonas, vienintelės civilizacijos liekanos – Citadelės banditai privalo sugražinti moteris „teisėtam savininkui“. Jos – miesto valdovo nuosavybė ir privalo gimiuty sveikus berniukus. Maksas tarisi nenorėdamas tampa jų, o kartu ir civilizacijos, gelbetoju, padésiančiu merginoms nyvukti į Žalumą, iš kurios vaikystėje ir buvo pagrobta imperatorienė.

Kitaip nei ankstesniuose filmuose apie Pašėlų Maksą, kova už degalus jau nebéra esminė. „*Įtūžio kelias*“ svarbiausios tampa dailiosios Džo žmonos, kurios turi likti nesužiostos ir pričiūti savo valią pargabentos atgal į Citadelę. Vaikytėje kartu su motina pagrobta Furioza visą filmą gyvena keršto siekiu ir viltimi atvesti merginą į geresnį pasaullį, kur joms nereikėtų būti tik gražiaiems Nemittingojo Džo papušalais. Filmo moterys nesutinka gyventi valdomos vyru. Net Maksas, atrodo, tampa antraplanui veikėjų ir padeda situaciją valdančiai amazonei Furiozai.

Ar britų aktorių Tomo Hardy (aktorių meistriškumą įrodė „Scorpiomoje“ parodijas „*Lokas*“) sukurtais naujasis Maksas prilygsta senajam, kurį įkūnijo Melas Gibsonas? Jei ir neprilygsta, tai ne dėl aktorių, o labiau dėl scenarijaus autorių Nicko Lathouriso, Brendano McCarthy, George'o Millerio kaltės. Beje, „*Įtūžio kelyje*“ taip susitelkiama į veiksmą, kad veikėjai tiesiog pamiršta kalbėti. Filme pamatyti daugiau sprogių nei išgirsite dialogų. Pats Maksas didžiajų laiko dalį neištaria nė žodžio, tik mušasi arba mosuoja ginklu.

Todėl silpnają scenarijaus pusę režisierius stengiasi kompensiuoja specialiaisiais efektais, kostiumais ir dekoracijomis: visos mažinos sukurtos pagal Millerio eskizus. Kostiumai ir grimas leidžia labiau pasinerti į režisierius sugalvotą pasaullį, kuriamė įtampą kuria nuostabus Junkie XL (Tomo Holkenborgo) garso takelis, primenantis „Griaustinio karalystėje“ paskutinėje persekiojimo sceno-

je skambančią melodiją. Namibijos dykumoje šešis mėnesius filmuotas „*Pašėlės Maksas: įtūžio kelias*“ tikrai išpūdingas. Kitaip nei kituose veiksmo filmuose, pavyzdžiu, prieš porą savaičių pasirodžiusiame „*Keršytojai: Altronu amžius*“, šiame kompiuterinė grafika pasitelkiama tik būtiniausiai atvejais.

Nors ir sakoma, kad „*Įtūžio kelias*“ – nauja, su trilogija nesusijusi

istorija, iš tikrujų jis primena ankstyvesnių dalių kratinį, turėsiantį patenkinti naujają specialiųjų efektų ištroškusių kartą, kuri apie Melo Gibsono Pašėlų Maksą girdėjo iš savo tévu arba kadaise matė per televizorių. Naujam filmui trūksta priešistorės, todėl ankstesnių dalių nemačiusiam žiūrovui gali būti sunku suprasti, kodėl Maksą persekiōja praeities šméklos.

Parodos	M. K. Čiurlionio namai	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS	Žilvino Landzbergo paroda „Be karūnos“ Liudviko Bukilio paroda „Kaip liežuviai“	Dailė
Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Vincas Kavarsko (1934–1988) kūrybos retrospektyva „Pasisveikinimas su laiku“ „124 fotografijos ir keli daiktai iš Vincas Kavarsko archyvo“	Galerija „Kairė-dešinė“ <i>Latako g. 3</i> iki 23 d. – Eglių Vertelkaitės paroda „Glosos“	Iki birželio 14 d. verta susipažinti su Nacionalinėje dailės galerijoje išsamiai pristatoma vieno svarbiausių Lietuvos modernistų – Vinco Kavarsko (1938–1988) – kūryba. Parodos kuratorė Milda Žvirbytė nuosekliai veda žiūrovą per menininko raidos etapus, priešingai nei dabar madinga, tinkleliai užverdama alternatyvius kelius. Todėl nieko neklidomam galima stebėti šio sovietų ideologams neįtikusio kūrėjo tapsmą, kai jis iš tolo, dažniausiai vartydamas iš Amerikos atsiunčiamus žurnalus, mėgino įsiklausyti i pasaulio meno reiškiniius ir atrasti juose save. Šalia veikianti menininko dukters Aistės Kavarskaitė sudaryta asmeninių fotografių paroda leidžia žvilgtelį į paprastą gyvenimą ir nustebti – tame subrandintos tapybos idėjos atrodo kaip kito pasaulio vizijos.
Vilniaus paveikslų galerija <i>Didžioji g. 4</i> Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai Algirdo Petruolio (1915–2010) gimimo šimtmečio paroda „Pustonių turtai paletėje“ iki 31 d. – paroda „Vladislavo Neveravičiaus studijoje“	„Prospekt“ fotografijos galerija <i>Gedimino pr. 43</i> iki 23 d. – Vytauto V. Stanionio fotografijų paroda „Nespalvoti atsigržimai“	Muzika
Radvilų rūmai <i>Vilniaus g. 24</i> Europos dailė XVI–XIX a. „Dubingių ir Biržų kunigaikščių Radvilų“ Paroda „Senųjų ikonų paslaptys. Andrejaus Balykos ikonų kolekcija: pagroba, grąžinta, papildyta“	Vilniaus fotografijos galerija <i>Stiklių g. 4</i> Linos Jakubauskaitės paroda „12“ Broniaus Dubos paroda „Gentis“	Gegužės 24 d. 16 val. Verkių dvaro sodyboje ypatingą pokylį rengia Eugenijus Oneginas! Galėsime išgirsti pokylį šeimininko ir jo svečių prisiiminimus pagal Piotro Čaikovskio operos muziką. Pokylį metu publika bus vašinama kava, arbata, šampanu, vynu ir užkandžiais – pagal kiekvieno porciuką. Eugenijus Oneginas žada jaukią popietę, puikią draugiją, o svarbiausia – nepamirštamos muzikos plūpsnį. Dirigentas – Egidijus Miknius, režisierė – Rūta Butkus. Prisiminimus „pasakoja“: Jonas Sakalauskas (Oneginas), Dovilė Kazanaitė (Tatjana), Vaidas Bartušas (Trikė), Andrius Bartkus (Lenskis), Fausta Savickaitė (Nania), Joana Stanelytė (Olga), Inesa Linaburgtė (Larina), Liudas Norvaišas (Greminas). Svečiai kviečiami prisidėti prie tolesnės jaunuų operos solistų integracijos į Lietuvos operinę kultūrą.
Taikmosios dailės muziejus <i>Arsenalo g. 3A</i> iki 31 d. – paroda „Absoliuti tekstile. Nuo ištakų iki XXI a.“	Pamėnkalnio galerija <i>Pamėnkalnio g. 1/13</i> Evelinos Paukštės kūrybos paroda „Kosmosas ir ašaros“	Teatras
Vytauto Kasiulio dailės muziejus <i>A. Goštauto g. 1</i> Retrospektyvinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus <i>Piliés g. 40</i> iki 31 d. – Ryčio Bartkaus paroda „Fraktalinis menas: aliuojus j matematinius objektus“, skirta M. K. Čiurlionio ir B. Mandelbroto atminimui	Gegužės 29 – birželio 2 d. Kaune vyks Tarptautinis lėlių teatrų festivalis. Planuojama pristatyti 12 šalių spektaklių programą, skirtą vaikams ir suaugusiems. Per 5 dienas Kauno valstybiniai lėlių, Kauno muzikiniame, Kauno nacionaliniame dramos, Kauno kameriniame teatre bus parodytą bemaž 20 profesionalių lėlių vaidinimų.
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenala <i>Arsenalo g. 1</i> Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a. Lietuvių liaudies menas Kryždirbystė Paroda „Pavasario švenčių papročiai ir simboliai“ Paroda „Medalių kūrėjo portretai“, skirta Petro Gintalo 70 metų jubiliejui	Galerija „Vartai“ <i>Vilniaus g. 39</i> iki 23 d. – Ignu Krunglevičiaus paroda „Privatus sintaksės virusas“	Spektakliai
Kazio Varnelio namai-muziejus <i>Didžioji g. 26</i> K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44	Galerija „Meno niša“ <i>J. Basanavičiaus g. 1/13</i> Mariaus Jonučio paroda „Pasakos“	Valstybinis jaunimo teatras
Vilniaus gynybinės sienos bastėja <i>Bokšto g. 20</i> Nuolatinė ekspozicija	Lietuvos dailininkų sajungos galerija <i>Vokiečių g. 2</i> Paroda „Tas pats matymo / mąstymo būdas“	24 d. 18 val. – J. Brodskio eiles skaito aktorius I. Ciprijauskas, grotą J. Milašius (Šalė 99) 27–29 d. 18 val. – PREMJERA! „TERITORIJA“ (pagal M.K. Oginskio priesakus sūnui). Insc. aut. ir rež. – A. Pukelytė. Vaidina D. Šilkaitė, D. Morozovaitė, A. Kazanavičius, G. Ryškuvienė, A. Bialobžeskis ir kt.
Valdovų rūmų muziejus <i>Katedros a. 4</i> Tarptautinė vieno ekspozicija paroda „Viduramžių papuošalas. Mīsingasis Vytauto Didžiojo epochos diržas“	Galerija AV17 <i>Aušros Vartų g. 17</i> Edurne Aginaga ir Pietro Catarinella (D. Britanija) paroda „(De)Konstruoti“	Rusų dramos teatras
Bažnytinio paveldo muziejus <i>Šv. Mykolo g. 9</i> Bažnytinio paveldo muziejus ekspozicija Paroda „Sveika, Mergele!“ Restauruoti marijinės ikonografijos paveikslai iš Vilniaus arkivyskupijos bažnyčių“	LTMKS projektų erdvė „Malonioji 6“ <i>Malonioji g. 6</i> iki 24 d. – paroda „Popper Nr. 10 / Virš žemės“	22, 23 d. 18.30 – G. Verdi „ERNANI“. Dir. – D. Pavilonis 23 18.30 – J. Strausso „ŠIKNOSPARNIS“. Muzikinis vad. ir dir. – M. Staškus 24 d. 12 val. <i>Kamerinėje salėje</i> – S. Mickio „ZUKIS PUIKIS“. Dir. – J.M. Jauniškis 28, 29 d. 18.30 – G. Rossini „SEVILIJOS KIRPĖJAS“. Dir. – J. Geniušas
Šiuolaikinio meno centras <i>Vokiečių g. 2</i> iki 24 d. – paroda „t:i:k:r:o:v:e: po psichodelikos“	„Juškų gallery“ <i>M.K. Čiurlionio g. 8</i> Paroda „Surreali žaismė. Intelektu ir geometriniai ritmų triumfas“	Nacionalinis operos ir baletu teatras
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS Tekstilės galerija „Artifex“ <i>Gaono g. 1</i> iki 23 d. – Katarzynos Podgórkos-Glonti paroda „Memory File (Atminties rinkmena)“	Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija <i>Vilniaus g. 39</i> Loretos Zdanavičienės tapybos paroda „Ananasas“	22 d. 18.30 – G. Verdi „ERNANI“. Rež. – G. Šilkaitytė, D. Morozovaitė, A. Kazanavičius, G. Ryškuvienė, A. Bialobžeskis ir kt.
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ <i>Dominikonų g. 15</i> Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai	Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras <i>Naugarduko g. 10/2</i> Paroda „Cornelia Gurlitt: širdies kelionė“ (Vilnius vokiečių ekspresionistės akimis 1915–1917 m.)	Teatras „Lėlė“
	Galerija „Siai:said“ <i>Galinio Pylimo g. 28</i> iki 26 d. – Beno Šarkos koliažų paroda „Nuostabusis sapnuotojas“	22 d. 18.30 – „SMĖLIU ŽMOGUS“ (pagal E.T.A. Hoffmanną). Scen. aut., rež. lėlių dail. – G. Radvilavičiūtė
	Klaipėdos galerija <i>Bažnyčių g. 6</i> iki 28 d. – tekstilių paroda „Simbolų kalba šiuolaikinėje tekstile“	24 d. 12 val. – S. Siudikos „TRYS PARŠIUKAI“ Rež. – A. Mikutis
	Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija <i>Šv. Jono g. 11</i> Sauliaus Damulevičiaus fotografijų paroda „Siera Leonės deimantai“	Mažoji salė 23 d. 12, 14 val. – R. Mikučio „LIUNĖS NUOTYKIAI“. Rež. – A. Grybauskaitė
	Galerija „Kalnas“ <i>Krivių g. 10</i> Paroda „Anti-Asger“	24 d. 14 val. – „SAULĖS VADUOTOJAS“. Scen. aut., rež. ir dail. – R. Driežis
	Rašytojų klubas <i>K. Sirvydo g. 6</i> Fotografijų paroda „Poetai ir fotografija“	„Menų spaustuvė“
	„Skalvijos“ kino centras <i>Goštauto g. 2/15</i> Austėjos Vakarinaitės paroda „Prasimanimai“	23 d. 16 ir 18 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „TĘCIO PASAKA“. Rež. – A. Kirvela ir J. Tertelis (teatro laboratorija „Atviras ratas“)
		23 d. 19 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – C. Graužinio „VISKAS ARBA NIEKO“. Rež. – C. Graužinės (teatras „cezario grupė“)
		24 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – P. Marivaux „DAR VIENĀ MEILĒS STAIGMENA“. Rež. – C. Graužinės (teatras „cezario grupė“)
		26 d. 18.30 <i>Juodojoje salėje</i> – „LIETAUŽ ŽEMĖ“. Rež. – A. Giniotis („Atviras ratas“)
		27 d. 10 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „MOZAIIKA“. Choreogr. – B. Banovičiūtė (Sokio teatras „Dansema“)
		27 d. 18.30 <i>Juodojoje salėje</i> – K. Binkio „SPARNUTASIS MATAS“. Rež. – A. Giniotis (teatro laboratorija „Atviras ratas“)
		28 d. – žmonių su negalia teatro festivalis „Begasas“

KAUNAS **Kauno dramos teatras** 22 d. 18 val. *Rūtos salėje* – S. Oksanen „APSIVALYMAS“. Rež. – J. Jurašas 23 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – „BAR-BORA“. Rež. – J. Jurašas. Adaptacijos autorė – A.M. Sluckaitė 24 d. 12 val. *Ilgiojoje salėje* – I. Paliulytės „ANDERSEN GATVĖ“. Rež. – I. Paliulytė 26 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – A. Areimės, L. Udrinės „KARTU“ (pagal S. Žadano romaną „Depeche Mode“). Rež. – A. Areima 26, 27 d. 19 val. *Ilgiojoje salėje* – A. Čechovo „PALATA“. Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas 27 d. 18 val. *Rūtos salėje* – R. Gary „AUŠROS PAŽADAS“. Inscenacijos aut. ir rež. – A. Sunklodaitė 28 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – M. Frischo „BIOGRAFIJA: VAIDINIMAS“. Rež. – G. Varnas 29 d. 18 val. *Ilgiojoje salėje* – B. Srblianovič „SKERIAI“. Rež. – R. Atkočiūnas **Kauno valstybinis muzikinis teatras** 22, 26–28 d. 12 val. – PREMJERA! A. Jasenkos „DRYŽUOTA OPERA“. Rež. – V. Martinaitis, dir. – V. Visockis 22 d. 18 val. – K. Millūckerio „STUDENTAS ELGETA“. Dir. – V. Visockis 23 d. 18 val. – F. Wildhorno „GRAFAS MONTEKRISTAS“ (pagal A. Dumas romaną). Dir. – J. Janulevičius 24 d. 18 val. – C. Porterio „BUČIUOK MANE, KEIT“. Dir. – J. Geniušas 28 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice'o „AIDA“. Dir. – J. Janulevičius 29 d. 18 val. – „ZYGFRYDO VERNERIO KABARETAS“. Dir. – J. Janulevičius **Kauno kamerinis teatras** 22 d. 18 val. – E. Ionesco „PLIKAGALVĖ DAINININKĘ“. Rež. – S. Rubinovas 24, 29 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „KAVINĖ PAS BLEZĄ“. Rež. – S. Rubinovas 28 d. 18 val. – V. Klimačeko „SUPER-MARKETAS“. Rež. – A. Veverskis **Kauno mažasis teatras** 22 d. 19 val. – F. Rame, D. Fo „LAISVOJI PORA“. Rež. – R. Januškevičiūtė, A. Baniūnas 24 d. 12 val. – A. Dilytės „AGUONOS ŠOKIS“. Rež. – A. Baniūnas 27 d. 19 val. – A. Slapovskio „NUO RAUDONOS ŽIURKĖS IKI ŽALIOS ŽVAIGŽDĖS“. Rež. – D. Rabašauskas 28 d. 19 val. – M. Valiuko „BARAKUDŲ MEDŽIOKLĖ ŽALIEMS“. Rež. – M. Valiukas **Kauno lėlių teatras** 23 d. 12 val. – „MĘŠKIUKO GIMTADIENIS“. Rež. – R. Bartninkaitė 24 d. 12 val. – PREMJERA! D. Čepauskaitės „AZUOLO VAIKAS“. Rež. – O. Žiugžda **KLAIPĖDA** **Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras** 24 d. 17 val. – edukacinė programa „Šokio talentų dirbtuvės“. „PELENĖ“ (šokio spektaklis pagal S. Prokofjevo muziką) 29 d. 18.30 – jaunųjų talentų ir Mažosios Lietuvos simfoninio orkestro koncertas. Dir. – S. Domarkas **ŠIAULIAI** **Valstybinis Šiaulių dramos teatras** 23 d. 18 val. – aktorės N. Bēčiūtės vakaras „Atsikito būti“ 29 d. 18 val. – M. Lado „LABAI PAPRASTA ISTORIJA“. Rež. – G. Padegimas **PANEVĖŽYS** **Juozo Miltinio dramos teatras** 22 d. 18 val. – PREMJERA! H. Levino „CHEFECAS, ARBA VISI NORI GYVENTI“. Rež. – P. Ignatavičius 24 d. 18 val. – N. Simono „BASOMIS PARKE“. Rež. – P. Stočėvas 27 d. 13, 18 val. – „LINKSMOJI EINSTEINO LABORATORIJA“. Rež. – S. Piktūnaitė	28 d. 18 val. – A. Čechovo „ROTŠILDO SMUIKAS“. Rež. – M. Cemnickas 29 d. 18 val. – E. Kauzaičės „MEILĖS PINKLĖS IR KOŠMARAI“. Rež. – K. Smoriginas **Koncertai** **Lietuvos nacionalinė filharmonija** 22 d. 10.30 *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje* – ciklo „Muzikos enciklopédija gyvai“ programa „Planeta – orkestras“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Dir. – M. Barkauskas. Programą veda muzikologė J. Skiotytė-Norvaišienė 23 d. 16 val. *Zarasuose, Gėlių aikštėje*, – koncertas visai šeimai „Karuseleje su Pavelu Giunteriu“. Mušamųjų instrumentų ansamblis „Giunter percussion“: P. Giunteris, S. Gailius, T. Kulikauskas, R. Vilčinskas. Dalyvauja muzikologas D. Užkuraitis 24 d. 12 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje* – teatralizuotas koncertas visai šeimai. Vilniaus Karoliniškių muzikos mokyklos solistai ir kolektyvai. Dirigentai K. Lipeika, D. Mikienė, D. Prusevičius. Dalyvauja J. Milius (vokalas). Koncertą veda A. Valentaitė. Programoje L. Vilkončiaus, V. Palitanavičiaus, D. Prusevičiaus, R. Robinsono, J. Mileso, F. Angeliso kūriniai 27 d. 14 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – teatralizuotas koncertas visai šeimai „Keturių stichijos“. Lietuvos kamerinių orkestras, Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės“ merginų choras (vad. – J. Vaitkevičienė). Solistė M. Martinsonė (sopranas), aktorius N. Gadiuškas, rež. J. Šurnaitė. Dir. – M. Barkauskas. Programoje V. Bartulio, B. Kutavičiaus kūriniai **VILNIUS** **Lietuvos muzikų rėmimo fondas** *S. Vainiūno namuose* 22 d. 16 val. – Vilnius tarptautinės Meridiano mokyklos 1–5 klasų mokiniai pianistai. Mokytoja T. Kostukienė 23 d. 16 val. – LMTO docento G. Dačinsko alto klasės studentė D. Sakavičiūtė. Koncertmeisterė M. Bilińska. Programoje J.S. Bacho, P. Hindemitho, G. Enescu ir Z. Bružaitės kūriniai 25 d. 18 val. – B. Dvariono muzikos mokyklos dainavimo mokytojas R. Tallat-Kelpšaitės dainavimo klasės mokiniai 27 d. 18 val. – muzikologo V. Juodpusio žodis apie kompozitorį V. Jakubėnė. Muzikuoją V. Makrickenė (smuikas), M. Makrickeras (altais), Biržų V. Jakubėno muzikos mokyklos mokiniai 28 d. 17.30 – mokytojas A. Ragauskienės fortepijonio klasės vakaras. Dalyvauja Vilniaus muzikos mokyklos „Lyra“ ir Vilniaus J.Tallat-Kelpšos konservatorijos moksleiviai **Šv. Kotrynos bažnyčia** 22 d. 19 val. – koncertas „2 maestro“, skirtas V. Kernagio gimtadieniui 26 d. 18 val. – „Ažuoliuko“ mažylių choro koncertas 27 d. 17.30 – Vilniaus „Ažuoliuko“ muzikos mokyklos koncertas **Vakarai** **Rašytojų klubas** „Poezijos pavasaris“ 22 d. 17 val. *prie Žemaitės paminklo Vilniuje* – moterų skaitymai „Ką laumės lėmė“. Dalyvauja R. Audenienė, G. Aukselytė, R. Brundzaite, L. Ilse, E. Juodvalkė, S. Poisson, D. Rebirth, L. Ripskytė, L. Vaigė. Renginio vedėja – N. Dangvydė 22 d. 18 val. *Taikomosios dailės muziejuje* – vakaras išėjusiems atminti. Dalyvauja poetai A. Baltakis, V. Bražūnas, L.S. Černiauskaitė, R. Stankevičius, I. Valantinaitė, aktorė G. Urbonaitė ir kt. Dainuoja Lietuvos dailės muziejaus choras „Eglė“ (meno vad. ir dir. S. Žaltauskaitė-Malūnavačienė), koncertmeisteris L. Balandis, solistė L. Česlauskaitė (sopranas). Renginio vedėja – poëtė, aktorė B. Mar 23 d. 12 val. *Rašytojų klube* – Kino diena: kinematografiniai poetų portretai. V. Balsio, V. Damaševičius, V.V. Landsbergio, A. Marcinkevičiūtės, J. Matonio, S. Parulskio ir kt. autorų filmai apie poetus: B. Brazdžioni, A. Jonyna, Č. Milošą, R. Mikutaviciū, A. Nyka-Niliūną, V. Mykolaitė-Putiną ir kt. 23 d. 15 val. *Vilniaus miesto Pilaitės miške* – poezijos šventė „Lakštingala negali nečiulbėti“. Dalyvauja S. Nėries premijos laureatai poetai V. Bakas, J. Kalinauskas, Z. Mažeikaitė, S. Paliulytė ir poetas J. Žekas 24 d. 13 val. *Vilniaus dailės akademijos Gotikinėje salėje* – poezių ir muzikos valanda, skirta A. Miškinio 110-osioms gimimo metinėms („Poezijos pavasario“ laureatai). Dalyvauja poetai A. Baltakis, H.A. Čigrijus, R. Katinaitytė-Lumpickienė, A. Katinas, aktorius F. Jakšys ir kt. Dainuoja Utenos kraštiečių choras „Indraja“ (vad. D. Abariūtė-Lazauskienė). Renginio vedėja – G. Kadžytė 24 d. 17 val. *VU Botanikos sode* – muzikinių skaitymų popietė visai šeimai su „Teatriuku“. Dalyvauja poetai L. Jakimavičius, B. Januševičius, J. Kalinauskas, R. Skučaitė, V. Šukytė, A. Valenta, aktorai D. Mikoliūnaitė, Ž. Ramanauskas, A. Varnas (eilės J. Erlicko, V. Palčinskaitės, R. Skučaitės, L. Degėsio, S. Gedos, muzika Ž. Ramanausko) 25 d. 18 val. *Vilniaus apskrities A. Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje* – „Gėlė pasakė vėjui...“ – poezijos ir muzikos improvizacijos pagal H. Radausko eiles. Dalyvauja aktorė D. Jankauskaitė, saksofonistas V. Labutis 25 d. 18 val. *Mildos skvere Žvýryne (Kęstutio-Liubarto gatvės kampus, Vilnius)* – poezijos skaitymai „Aš sutikau Mieželaitį Žvýryne...“ („Poezijos pavasario“ laureatai). Dalyvauja aktoriai J. Damaševičius, E. Zizaitė, Lietuvos edukologijos universiteto studentai. Renginį veda kino režisierius V. Damaševičius, žurnalistas D. Jakubėnė 26 d. 18 val. *Kinematografininkų sajungos salėje* (Vasario 16-osios g. 8) – „Drauge su Lietuvos kinematografininkų sajunga“: A. Kezio filmas „Jonas Aistis“ ir J. Matonio, V. Damaševičiaus filmas „Jonas Strielkūnas“. Renginio vedėjas – režisierius G. Lukšas 26 d. 18.30 *Prancūzų institute* – prancūzų ir lietuvių poezijos skaitymai „Duetai +“: J.-B. Cabaud (Prancūzija), D. Gintalas, A. Selena 27 d. 16 val. *Vilniaus Minties vaikų socialinių globos namuose* (Minties g. 1) – poezijos skaitymai. Dalyvauja poetas S. Poškus, aktorė L. Žadeikytė 27 d. 17.30 *Rašytojų klube* – skaitymų vakaras „Duetai +“: E. Militonienė (Arménija), M. Ciklauri (Gruzija), V. Dekšynas 27 d. 18 val. *Grigiškų Šv. Dvasios koplyčioje* – poezijos vakaras „Vokės apjuostyje“. Dalyvauja poetai, vertėjai B. Jonuškaitė, I. Petrauskaitė, R. Šileika, J. Žitkauskas ir kt. Dainas lietuvių poetų eilėmis atliks V. Klimavičienė 27 d. 19.30 *Rašytojų klube* – skaitymų vakaras „Duetai +“: B. Chersonskij (Ukraina), L. Chersonskaja (Ukraina), D. Čepauskaitė, V. Dekšynas 28 d. 11 val. *Lietuvos rašytojų sąjungos Baltojoje salėje* – tarptautinė poetų ir literatūros kritikų konferencija „Poezijos valstybė“ 28 d. 14 val. *Vilniaus rotušėje* – Vilniaus miesto mero „Poezijos pavasario“ svečių ir poetų priėmimas 28 d. 18 val. *Taikomosios dailės muziejuje* – „Poezijos pavasario“ svečių vakaras ir premijų vertėjams įteikimas **VILNIUS** **Nacionalinis muziejus** 30 d. 16 val. – istorikas V. Dolinski vieša paskaita „Vytauto Didžiojo politinių aspiracijų atspindžiai architektūroje ir šio valdovo atminimo tradicija Vilniaus katedroje“	**Bibliografinės žinios** **GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS** *Aukštųjų Šimonijų likimas* : [romanas] / leva Simonaitytė. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Vilnius : Spauda). – 476, [2] p.. – (Literatūra : svabiausiai tekstai, ISSN 2351-7476). – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-01-1817-7 : [4 Eur 73 ct] *Beribis dangus* : gyvenimiškos pamokos iš Himalajų / David Charles Manners ; iš anglų kalbos vertė Rita Bakanienė. – Vilnius : Vaga, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 333, [3] p.. – Tiražas 1300 egz.. – ISBN 978-5-415-02388-2 (jr.) *Emigrantai : ar braškės virsta ferariais?* : biografinis romanas : [atvira ir sukrečianti pirmųjų emigrantų istorija] / Julija Miliūtė. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2015] (Vilnius : Spauda). – 298, [4] p., [8] iliustr. lap.. – Tiražas 2400 egz.. – ISBN 978-609-403-767-2 *Kerštas* : romanas / Mary Higgins Clark ; iš anglų kalbos vertė Donatas Masilionis. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Kaunas : Spindulio sp.). – 299, [2] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-1854-2 (jr.) : [7 Eur 59 ct] *Kuždesių dvaras* : romanas / Carole Martinez ; iš prancūzų kalbos vertė Inga Tuliševskaitė. – Vilnius : Tyto alba, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 165, [3] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-466-091-7 (jr.) *Meilė, džiazas ir velnias ; Barbora Radvilaitė* : [pjesė] / Juozas Grušas. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Vilnius : Spauda). – 252, [2] p.. – (Literatūra : svabiausiai tekstai, ISSN 2351-7476). – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-01-1793-4 : [3 Eur 88 ct] *Melo imperatorius* : romanas / Steve Sem-Sandberg ; iš švedų kalbos vertė Virginija Jurgaitytė. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2015] (Vilnius : Standartų sp.). – 556, [2] p.. – iliustr.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-403-777-1 (jr.) *Oona & Salinger* : romanas / Frédéric Beigbeder ; iš prancūzų kalbos vertė Inga Tuliševskaitė. – Vilnius : Tyto alba, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 270, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-466-097-9 *Pirmynės moteris. Uolų prieiglobstis* : romanas / Jean M. Auel ; iš anglų kalbos vertė Giedrė Tartėnienė. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2015] (Kaunas : Spindulio sp.). – 780, [2] p.. – (Žemės vaikai ; kn. 5). – Tiražas 2400 egz.. – ISBN 978-609-403-780-1 (jr.) *Prarasto laiko beieškant. Sodoma ir Gomora* : [romanas] / Marcel Proust ; iš prancūzų kalbos vertė Galina Baužytė-Čepinskienė. – 2-oji laida. – Vilnius : Vaga, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 397, [2] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-5-415-02391-2 *Prarasto laiko beieškant. Svano pusėje* : [romanas] / Marcel Proust ; iš prancūzų kalbos vertė Aldona Merkytė. – 4-oji laida. – Vilnius : Vaga, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 325, [2] p.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-5-415-02304-2 *Trys Raudonos* : romanas / John Katzenbach ; iš anglų kalbos vertė Vytautas Petrukitis. – Vilnius : Tyto alba, 2015 (Kaunas : Spindulys). – 406, [2] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-466-093-1 (jr.) *Už brūkšnio* : [esė] / Viktorija Daujotytė. – Vilnius : Tyto alba, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 205, [2] p.. – Tiražas 700 egz.. – ISBN 978-609-466-089-4 *Vandenyno vaikai* : romanas / Patry Francis ; iš anglų kalbos vertė Viktorija Uželaitė. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Kaunas : Spindulio sp.). – 474, [3] p.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-1830-6 (jr.) *Vilniaus džiazas* : romanas / Ričardas Gavelis. – 3-oji laida. – Vilnius : Tyto alba, 2015 (Vilnius : Standartų sp.). – 486, [5] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-9986-16-563-7 (jr.) PARENĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO Gražina KUBILIENĖ. LIETUVOS NAC. M. MAŽVYDO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS **Kronika** **Perspektiviausių pasaulio prodiuserių sąraše** Kasmet Kanų kino festivalio išvairėse vienais įtakingiausių tarptautinių kino leidinių „Screen International“ išleidžia specialų priedą „Future Leaders“, skirtą perspektiviausių kino profesionalų pristatymui. Šiais metais nuošalyje neliko ir Lietuva – prodiuserė Dagnė Vilčiūnaitė pateko tarp 47 perspektiviausių pasaulio kino prodiuserių. „Screen International“ atrinko 47 kino prodiuserius, šiuo metu dirbančius su antruoju ar trčiuoju vai-dybiniu filmu projektu ir vertus būsimųjų kino lyderių vardo. Pasak leidinio redaktoriaus Matto Muellerio, sudaryti tokį trumpą prodiuserių sąrašą tapo tikru iššūkiu. „Screen International“ atrinko 47 kino prodiuserius, šiuo metu dirbančius su antruoju ar trčiuoju vai-dybiniu filmu projektu ir vertus būsimųjų kino lyderių vardo. Pasak leidinio redaktoriaus Matto Muellerio, sudaryti tokį trumpą prodiuserių sąrašą tapo tikru iššūkiu. „Kiekvienais metais kino prodiuserių būrių papildo dešimtys naujų vardų, bet ne mažiau jų ji ir palieka. Nes, nors daugeliui „kinas“ asocijuojasi su raudonais kilimais ir skambiais talentų vardais, kasdieninis darbas reikalauja nepaprasto atsidavimo, gebėjimo rizikuoti ir daug kantrybės. Čia sunku išlaikyti tiesią nugarą ir labai lengva užsiauginti „Screen International“ atrinko 47 kino prodiuserius, šiuo metu dirbančius su antruoju ar trčiuoju vai-dybiniu filmu projektu ir vertus būsimųjų kino lyder

„1944“

Savaitės filmai

1944 ***

Ambicingiausias pastarųjų metų estų filmas nukels į 1944-ųjų liepos mėnesius, kai dalis šalies jau buvo užkariauta Raudonosios Armijos. Karas filme rodomas estų, kariavusių nacių armijos divizijoje „Waffen SS“ ir sovietų armijos 8-ajame šaulių korpuose, akimis. Šis karas ne vieną estą vertė rinktis, kieno jis pusėje. Taip rinktis teko ir dviečių skirtingose pusėse kariavantiems filmo personažams Karlui ir Juriui, taip pat jų bendradarbiams, giminaičiams, artimiems ir visai nepažįstamiejiems žmonėms. Elmo Nūganeno filme vaidina Mārtas Piusas, Magnusas Mariusonas, Kristjanas Üksküla (Estija, Suomija, 2015). (Vilnius, Kaunas)

Mūsų gyvenimas ***

Richardo Loncraine'o komedija apie meilę, senatvę ir nekilnojamajį turtą sukurta amerikiečių rašytojos Jill Ciment bestselero „Heroic Measures“ motyvais. Menininkas Aleksas (Morgan Freeman) ir mokytoja bei šunų mylėtoja Rut (Diane Keaton) penktą dešimtmjetį kartu gyvena Brukline. Bėgant laikui nepatikimas Niujorko rajonas tapo populiarus ir buto vertė išaugo. Nepakenčiami kaimynai hipsteriai bei kopimas laiptais į penktą aukštą paskatina veikėjus parduoti butą ir ieškoti naujo būsto. Taip prasideda kupinas įvykių ir staigmenų Rut ir Alekso savaitgalis... (JAV, 2014). (Vilnius)

Naktis be karūnos ***

1945-ųjų gegužę, pergalės Antrajame pasauliniam kare dienos vakarą, princesės Elžbietą ir Margaret gauna progą ištrūkti iš Bakingemo rūmų ir šventi kartu su savo pavaldiniai. Naktis bus kupina nuotykių, pavojų ir atradimų. Juliano Jarroldo komedioje, kuri privers nostalgiskai prisiminti Williamo Wylerio „Romos atostogas“, pagrindinius vaidmenis sukūrė Sarah Gadon, Bel Powley, Emily Watson, Jackas Reynoras, Rupertas Everettas (D. Britanija, 2015). (Vilnius, Kaunas)

Pašelės Maksas: įtūžio kelias ***

I tą patį vandenį du kartą įbristi negalima, bet kinas vis bando. Garsu 8-ojo dešimtmecio veiksmo kino heroju šiemet sugražino į ekranus tas pats australų režisierius George'as Milleris. Persekiojamas praeities demonų Pašelės Maksas mano, kad geriausias būdas išgyventi yra vienėliai keliu po pasauli. Tačiau netrukus jis prisijungia prie grupės pabėgelių iš Citadelės, kurią sunaikino Nemirtingasis Džo. Jie keliauja atominio karo nuniokota teritorija, bet piktadarys surenka savo gaujas ir vejas maištinkus. Maksą suvaidino Tomas Hardy. Jam teks įrodyti, kad yra vertas Melo Gibsono, kuris Maksą suvaidino pirmąkart būdamas 22-ejų. Taip pat vaidina Charlize Theron, Nicholas Houlitas, Zoe Kravitz (Australija, JAV, 2015). (Vilnius, Kaunas)

Rytojaus žemė ***

Kai į jaunos merginos Keisės (Britt Robertson) rankas patenkra mislinės daiktas, ji priversta kreiptis į nusivylusį gyvenimui išradęjį Frenką (George Clooney). Kartu jie vyksta į pavojingą misiją, kurios tikslas – įminti laike ir erdvėje pasiklydusio miesto paslaptį. Brado Birdo filme taip pat vaidina Kathryn Hanh, Hugh Laurie's (JAV, 2015). (Vilnius, Kaunas)

Zils Marijos debesys ***

Būdama aštuoniolikos, Marija Enders sėkmingesai suvaidino pjesėje ambicingą merviną, kuri iš pradžių sužavi, o paskui privercia nusižudyti savo viršininkę Eleną. Vaidmuo pakeitė Marijos gyvenimą. Po dvidešimties metų populiarumo ir meistriškumo viršūnė pasiekusi, savimi pasitikinti aktorė vyksta į Šveicariją. Kartu su asistente Valentina – vienintelė patikėtinė ir drauge – ji repetuoja Elenos vaidmenį. Režisierius Olivier Assayasas į subtilų pasakojimą apie aktorių prigimtį, šiuolaikinio meno situaciją ir laiko išbandymus pakvietai trijų kartų aktores – Juliette Binoche, Kristen Stewart ir Chloe Grace Moretz (Prancūzija, Vokietija, Šveicarija, JAV, 2014). (Vilnius)

***** – ševedras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Agnė Narušytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markuličienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Finansininkė – Brigitė Misiuvienė

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

22–26, 28 d. – Rytojaus žemė (JAV) – 11.45, 15, 18, 19, 20.50; 27 d. – 11.45, 15, 18, 19, 20.50, 23.40
22–26, 28 d. – Poltergeistas (JAV) – 11.15, 13.40, 16, 18.20, 20.40; 27 d. – 11.15, 13.40, 16, 18.20, 20.40, 23 val.
22–26, 28 d. – 1944 (Estija, Suomija) – 12, 14.20, 16.50, 19.10, 21.30; 27 d. – 12, 14.20, 16.50, 19.10, 21.30, 23.50
24 d. – Ji – šnipė (JAV) – 18.15
28 d. – San Andreas (3D, JAV) – 17.50
22–28 d. – Pašelės Maksas: įtūžio kelias (3D, Australija, JAV) – 11, 13.45, 16.30, 19.15, 21.50
22–26, 28 d. – Pašelės Maksas: įtūžio kelias (Australija, JAV) – 17.50, 20.30; 27 d. – 17.50, 20.30, 23.10; 22, 23 d. – Viena kairiaja (Rusija) – 12.15, 14.20, 16.45, 19.40, 21.45, 23.59; 24–26, 28 d. – 14.20, 16.45, 19.40, 21.45; 28 d. – 12.15, 14.20, 16.45, 19.40, 21.45, 23.59
22–28 d. – Septintasis nykštukas (Vokietija) – 11, 13.10, 14, 15.20, 17.30
22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50
22–28 d. – Keršytojai. Altronio amžius (3D, JAV) – 14.40, 21 val.

22 d. – Adelainos amžius (JAV) – 12.20, 15.20, 18.20, 20.30; 23, 27 d. – 12.20, 15.20, 18, 20.30; 24–26 d. – 15.20, 20.30
22–26, 28 d. – Kerytojai. Altronio amžius (JAV) – 11.30, 17.45; 27 d. – 11.30, 17.45, 22.50<br